This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

4°
D. 16. Th.
B. S.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA HEBERIANA

Digitized by Google

Digitized by Google

DISSERTATIO THEOLOGICO-HISTORICO-PHILOLOGICO-LITERARIA

DE

CVLTV SERPENTVM APVD ANTIQVOS

VARIIS ANIMADVERSIONIBVS

ORNATA

AVTORE

M. IOH. CHRISTIAN. KOCH.

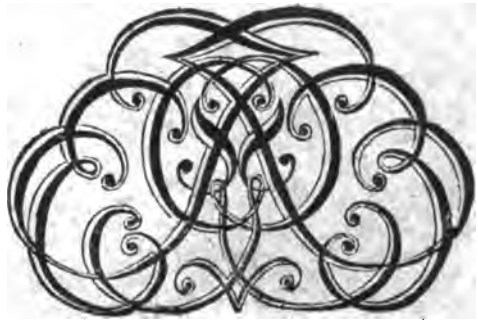

BIBLIOTHECA BODLEIANA

LIPSIAE,

APVD HAEREDES IOHANNIS GROSSII,
ANNO MDCCXVII.

Digitized by Google

Conſpectus Diſſertationis Cap. Primi

Sect. I.

de Idololatriæ ortu in genere.

§. I. Autores recenſentur, qvi de Idololatriæ origine egerunt.
§. II. Derivatur ortus ejusdem a ſyderum cultu.
§. III. ab imaginibus, ubi incidenter de Theraphim, & cultu Imaginum apud Pontificios.
§. IV. a defunctorum, Majorum veneratione.
§. V. a cultu Angelorum, ubi quæſtio; Num Angeli e Lumine Naturæ demonſtrari poſſint?
§. VI. Originem Idololatriæ pro Diaboli verſutia admodum incertam eſſe, demonſtratur, & de ritu homines immolandi agitur.
§. VII. Noſtra conjectura proponitur, ſcil. ab animalium cultu idololatriæ incunabula repetenda eſſe. Obiter de veneratione canum, & comeſtione carnis antediluviana.

Sectio II.

§. IIX. Serpentes, & Dracones reliqua inter animantia culti. Cultus iſte derivatur.
§. IX. juxta qvosdam a timore.
§. X. à ſerpente ſeductore protoplaſtorum, ubi de Orgiis Bacchi.
§. XI. à ſerpente æneo, juxta nos.
§. XII. à nimia adumbratione ſagacitatis ſerpentum.
§. XIII. Tranſitio ad

Caput ſecundum cujus

Sectio I.

de gentibus Cultui ſerpentum adſvetis.

§. I. Auguſtini Teſtimonium de ſuperſtitione veterum aſſertur. Coluerunt autem ſerpentes.
§. II. Ægyptii.
§. III. Phœnices.
§. IV. Cretenſes, ubi obiter de Harduino, ejusque operibus nonnulla.

§. V.

Digitized by Google

pleine d' un ſuc acide de coleur d' Azur. On exprime ce ſuc dans un Verre, mais il eſt ſi ſpiritueux, quil s'evaporeroit bientôt, ſi l'on ne prenoit le ſoin de couvrir le Verre ſur le champ. En ſuite on mèle cette liqueur avec une certaine quantité de Chaux pilée, ou avec de la Farine du Païs, & c' eſt un bon remede pour la morſure de ces ſerpens. Il eſt bon pour toutes ſortes de Fièvres.

§. XIII.

Remedium adverſus ſerpentum morſus cor ſerpentis eſt. Haud grávabimur *Baronis de Valvaſor* verba è Parte I. *der Ehre des Herzogthums Crain*, ejusque Lib. III. Cap. XXXVIII. latino idiomate Benevolo Lectori communicare. Eripias matutino tempore ante qvicqvam cibi, qvàm capias é ſerpente vivo cor, iſtudqve omni absqve mora devores, & deglutias aqvæ frigidæ portione, qvantam cochlear capere poteſt, addita: Et per totius vitæ ſpatium ab omni ſerpentum vel morſu vel inſultu eris immunis, ſine periculo potius, & læſione illos capies, & crepundiorum inſtar in mànibus geſtabis. Experimentum hoc, pergit Auctor, in me ipſo & in aliis probatiſſimum inveni. Quæ dum ſcribo, recordari ſubit *herbæ Habeſſynicæ*, ea virtute præditæ, ut ſerpentes deterrimo toxico ſcatentes enervet, & in ſomnum profundiſſimum conjiciat, ut citra metum periculi vel læſionis tolli queant. Quin imo umbra plantæ rariſſimæ viperas langvidas & innocuas reddit. Radice illius, qui veſcitur, medios inter ſerpentes ambulare, & angvillarum inſtar manibus eos tractare poteſt. *Aſſazoë* herbæ huic nomen eſt, vid. *Jobi Ludolfi Comment. ad Hiſt. Æthiopicam* Part. I. Cap. IX. Forſan remediis ejusmodi Circulatores (*) & Circumforanei utuntur. Pſyllos veteres plantam Aſſazoë non ignoraſſe, Ludolfus conjicit.

(*) De circumforaneorum & Empiricorum variis glaucomatibus vulgus allicientium origine, vid. *Barthol. Caſtelli*, vel potius *Jacobi Pancratii Brunonis* Lexicon Medicum Artic. *Agyrta*. De iis, qvi carbones ignitos ori intulerunt, ignemqve comedere viſi fuerunt, vid. *Journ. des Sçav.* T. V. An. 1677. pag. 54. ſq. p. 222. ſqq. Conf. ſi placet, quæ de Circulatorum præſtigiis è *Joh. Bodini Dialogo de Rerum ſublimium Arcanis* T. III. *Obſervationum Miſcellanearum* pag. 106. notavimus, adde *Wieri L. II. de Præſtig. Dæmonum*, Cap. VI. pag. 120. ſq.

Digitized by Google

§. XIV.

Admiratione digna ſunt, qvæ *Nicolaus Lemery*, Traité Univerſ. *des Drogues ſimples miſes en Ordre* Alphabetiqve (An. 1714. altera vice edit. in 4to.) Artic. *ſerpens* p. 786. de angvibus, in monte *Kupferberg* (*) XXIV. lapides ab Holmia ſito, refert. Dicit nimirum, eos colorem cupreum, rubicundum præ ſe ferre, fragili verò pelle, & nullo pene veneno inſtructos eſſe. Qvod ſi ſerpentes tales virga vel baculo ferias, vitri inſtar ſtatim in fruſta diſſolvuntur, ita tamen, ut particulæ fractæ per longum temporis ſpatium ſeſe moveant, & vitam retineant. Fides ſit penes Auctorem, qui teſtem nullum allegat.

§. XV.

Ludolfus (**) l. c. Cap. XIII. varia de ſerpentibus veterum domeſticis memoriæ prodidit. Omni carebant veneno, pueris & mulieribus erant in deliciis, & harum mammas infantum ad morem ſugebant. Serpentes in Inſula *Formoſa* ita familiares ſunt incolis, ut corpora eorum cingant, & veſtimentorum inſtar legant, vid. *Deſcription de l' Isle Formoſa en Aſie, Amſterd.* An. 1705. edit. & conf. *Journ. des Sçav.* 1706. p. 153. ſq.

§. XVI.

Cæterum, planta iſta Abeſſynica, de virtute verbi divini nos commonefacere poteſt. Hoc ſi te munieris, ab infernalis ſerpentis inſultibus venenoqve illius tutus eris.

(*) A monte iſto oppidum haud adeò ſplendidum in Normandia nomen ſuum ſortitum, eſt probè ſecernendum ab alio in Sileſia, Principatu nimirum *Jauerenſi* pariter *Kupferberg* dicto.

(**) Vitam illuſtris viri *Jobi Ludolfi*, *Chriſtianus Junckerus*, An. 1710. Lipſiæ edidit. Sub vitæ finem Saxoniæ Ducum intimi Conſiliarii dignitate gaviſus eſt, Electori Palatino à Conſiliis & directione Cameræ fuit, Saxoniæ verò Electorum negotia Reſidentis nomine Francofurti curavit, ibiqve An. MDCCIV, diem ſuum obiit. Vir multarum rerum vaſta ſcientia & notitia XXV. lingvarum ſupra vernaculam. Inter ſcripta ejus facilè eminet *Commentarius ad Hiſtoriam Æthiopicam*, An. 1691. in lucem prolatus, de quo Celeberrimi *Actorum Eruditorum* Lipſienſium Collectores An. MDCXCI. menſ. Auguſt. p. 361. ita: „Continet is non ſolum uberiorem expoſitionem rerum ad Hiſtoriam „Æthiopicam ac deſcriptionem Æthiopiæ pertinentium, & refutationem

Digitized by Google

§. XVI.

Comitia ſerpentes annuatim celebrare creduntur. Auctor Holmiæ literatæ An. MDCCII. nunciabat, celeberrimum Regis Sveciæ Archiatrum, *Urbanum Hiarne*, elegantem Hiſtoriam conventuum horum anniverſariorum, qvos ſerpentes è remotiſſimis ſeptentrionis locis congregati judicii ſolennis exercendi cauſa inſtituant, meditari, ſed illa, qvod ego qvidem ſciam, nondum prodiit. Cæterum, de hiſce comitiis ita fabulantur: ſerpens noxæ cuiuscunqve reus lapillos primum deglutire iubetur, tandem criminis poſt longum examen convictus, ad caput usqve à reliqvis devoratur.

§. XVII.

Sufficiant nunc Miſcellanea! Plura coacervare haud animus eſt. Forte & iſta ad doctum Cenſorum palatum non ſunt futura, qui Locos communes nos excuſſiſſe, clamabunt. Rectè iudicabunt, neque tamen rem acu tangent. Non enim paginæ Sectioni huic deſtinatæ ſufficerent, ſi omnia quæ de ſerpentibus annotavimus, variisque Virorum doctiſſimorum è ſcriptis congeſſimus, huc transferre animus foret. Coronidis modo & Appendicis loco hæcce adiicere, nimirum & delectare & prodeſſe voluimus, ſi potuimus, potuimus autem per Immortalis ſoliusqve veri Numinis clementiam. Iſtud conterat Satanam ſerpentem antiqvum ſub noſtros, omniumqve Lectorum pedes, per Chriſtum Semen mulieris!

---

contrariorum cum documentis, epiſtolis, & actis publicis in primo „ opere promiſſis: Sed etiam multa ſingularia & qvædam planè nova „ ad varias eruditionis partes ſpectantia - - . Laudat eundem *Schurtz-* „ *fleiſchius* P. I. Epiſt. Arcan. p. 138. ſq. De tanto viro Simonius pro more iniqvè judicat, eumqve Æthiopum opiniones ad Lutheranorum placita ſæpius detorſiſſe, qveritur; ſed rectius alii ſentire didicerunt, Ludolfumque primum lingvæ Æthiopicæ inter Chriſtianos magiſtrum, nec non virum meritis in bonas literas illuſtrem, & ſemper honoris cauſa nominandum ſalutarunt. Plura de noſtro dabunt *Jac. Frid. Reimannus Hiſt. Liter.* P. V. p. 538. ſq. *Biblioth. Nova Halenſis* T. I. p. 302. - - 321.

FINIS.

✳(o)✳

Digitized by Google

Digitized by Google

§. V. *Iudæi. Explicatur Locus 2. Reg. XVIII. 4.*
§. VI. *Babylonii, inde de Hiſtoria de Dracone Babylonico, it. de Ioſepho Gorionide.*
§. VII. *Romani, ubi de ſignis militaribus, & Draconariis Romanorum.*
§. IIX. *Germani veteres, obiter de Vandalis agitur.*
§. IX. *Ophitæ Hæretici.*
§. X. *Recentiores populi ſeptentrionales, incidenter de Bernh. Connor Evang. medici, & Autoribus, qui de Relig. Moſcowitarum ſcripſerunt.*
§. XI. *Fidenſes in Gvinea, h. l. de piis fraudibus Ethnicorum.*
§. XII. *Tranſitio & præparatio ad*

Sectionem II.
de ratione ſerpentes colendi.

§. XIII. *Venerabantur Templis in honorem eorum exſtructis, ubi de Antiquitate Templorum Paganorum.*
§. XIV. *Sacrificiis oblatis.*
§. XV. *Geniorum loco habebantur, ubi varia de geniis veterum, & de ſerpente domeſtica, ſ. dem* Haus-Uncken.
§. XVI. *Auguria ex ſerpentibus capiebant. l. c. de Incantatione ſerpentum.*
§. XVII. *Deorum ſimulacris addebantur.*
§. XVIII. *de Caduceo Mercurii, it. de Baculis Deorum, & Mithræ ſacris.*
§. XIX. *Serpentes in nummis veterum,*
§. XX. *In nummis recentiorum.*
§. XXI. *Tranſitus fit, quem ſequitur*

Caput III. ejusque
Sectio I. moralis.

§. I. *Summa Diaboli aſtutia expenditur.*
§. II. *Inimicitia, quam Deus Gen. III, 15. poſuit, ad Diabolum, ſpectat.*
§. III. *Ab ineunte ætate cum Satana nobis eſt certandum, ubi de* Cornu Danico, *& Oldenburgico.*
§. IV. *Non ſunt excuſandi, qui ſub ſimulacro ſerpentis Deum verum adorare voluerunt.*
§. V. *Chriſtiani cultus hujus ſeſe reos conſtituunt, prudentiæ ſpiritualis obliti.*
§. VI. *Qvi* Corda Templorum *loco Satanæ dicant.*
§. VII. *Qvi calumniando proximum lædunt.*
§. VIII. *Qvi famulos ancillasqve perfrictæ frontis alunt.*

Digitized by Google

Sectio II. Miſcellanea.

§. IX. *Longævitati conducunt ſerpentes.*
§. X. *de lapillis in capitibus ſerpentum reperiundis.*
§. XI. *de ſerpentibus prodigioſæ magnitudinis.*
§. XII. *de ſerpentibus tintinnabulis inſtructis.*
§. XIII. *Remedia contra ſerpentum morſus, obiter de Circumforaneorum præſtigiis.*
§. XIV. *Serpentes vitri inſtar fragiles.*
§. XV. *Serpentes hominibus admodum familiares.*
§. XVI. *Comitia ſerpentum.*
§. XVII. *Totius Diſſertationis clauſula.*

I. N. I.

Digitized by Google

I. N. I.

De cultu ſerpentum apud Antiquos.

INter Diaboli fallacias Thomas Crenius *Exercit. Sacr. Priora quædam Moſis tractant*: p. 27. hanc ſemper præ cæteris miratum ſe fuiſſe profitetur, quod ſerpentes eo usque dignitatis & majeſtatis provehere potuerit, ut Numinis inſtar haberentur & colerentur. Quin, ipſe Gentium Apoſtolus obſtupeſcit expendens ſecum miſerorum mortalium ſtultitiam, gloriam immortalis Dei per imaginem ad volatilium & quadrupedum, & reptilium ſimilitudinem effingentium Rom. I, 22. Ita proh dolor! Satanas mentes incredulorum faſcinare meditatus eſt, ut eadem, qua protoplaſtos decepit figura, coleretur, & ſic, quantum in ſe eſt, Protevangelio *de contritione capitis ſerpentis* illuderet. Hiſtoriarum ſiquidem monumenta inſpicientes cæcos Ethnicos eo dementiæ & ſuperſtitionis delapſos eſſe intelligimus, ut Dracones vel Serpentes divino honore mactaverint fictitiaque iſthæc Numina templis extructis, ſacrificiisque oblatis placare laboraverint. Nefario de hoc cultu paſſim Philologi præſtantiſſimi conqueſti fuerunt. Nemo verò peculiari ſcripto eundem expoſuit, quod ego quidem ſciam, præter *Summè Rev. Dn. Philippum Olearium*, cujus Diſſertatio de ὀφιολατρείᾳ multifaria eruditione & lectione referta in omnium manibus eſt. Liceat jam ſpecilegium poſt meſſem inſtituere, & ex multorum varii generis librorum lectione annotata Philologiæ ſtudioſis communicare eo quidem ordine, ut TRIBUS CAPITIBUS omnia includamus horumque quodlibet DUAS IN SECTIONES dividamus. Divina ſcilicet adſpirante gratia, quam in limine ſta-

Digitized by Google

tim ardentiſſimis imploramus precibus. CAPITE PRIMO *Originem*, ALTERO *Exiſtentiam & modum* nefandi hujus cultus exhibebimus, TERTIO demum *moralia* nonnulla ſuppeditabimus finemque *miſcellaneis de ſerpentibus* faciemus.

CAP. PRIMVM
de origine cultus ſerpentum.

SECTIO I.
de Idololatriæ ortu in genere

§. I.

ANte ſerpentum venerationis exordium, quam ab ultimis ſeculis repetamus de *Idololatriæ Origine* in genere nonnihil verborum facere haud ſupervacaneum erit. Sed verendum eſt, ne Lectoribus quibusdam Iliada poſt Homerum ſcribere videamur, cum viri eruditionis laude nunqvam intermoritura florentes argumentum iſtud jamdudum præoccupaverint. Quem enim latet *Gerh. Joh. Voſſii* opus eruditiſſimum? Quis in Re literaria adeò hoſpes, ut *Eduardi Baronis Herbert de Cherbury* librum *de Relig. Gentilium errorumque apud eos cauſis* A. 1663. ab Iſaaco Voſſio editum & 1700. recuſum, *Ant. van Dale* diſſertationes *de Orig. & Progreſſu Idololatriæ* Amſtelod. 1696. in 4. impreſſas neſciat? Quem denique fugit Celeberrimum *Banierium* A. 1715. iterata vice edidiſſe *Explicationem Hiſtoricam Fabularum earumque originem & conformitatem cum Hiſtoria antiqua*, & dialogo IV. *de Origine & Progreſſu Idololatriæ* accuratiſſime egiſſe? ut plures alios *Fabricio* & *Morhofio* laudatos prætermittamus. Noſtro in pectore non iſta ſedet temeritas, ut falcem in meſſem tantorum virorum mittere conemur. Paucula ſaltem ad præſens inſtitutum facientia delibare lubet.

§ II.

A prima ferè mundi ætate ſyderum cultum repetit *Anton. van Dale* Diſſert. I. *de Orig. & Progr. Idol.* Cap. I. p. 14. cui adſtipulatur *Jacobus Basnagius Antiq. Judaic.* Tom. II. Cap. II. pag. 391. ſcribens: *la beauté des Aſtres pouvoit e blouir aiſément les hommes du premier monde, le Soleil qui répando-*

it

Digitized by Google

it ſa lumiere d'une maniere ſi éclatante, & pouvoit être regardé comme le Pere des moiſſons & des fruits que la terre aportoit aux hommes, devoit faire aſſez d'impreſſion ſureux, pour leur faire regarder ces Aſtres avec beaucoup d'admiration, & on paſſe aiſément de la veneration & de la reconnoiſſance au culte. Eum in finem in hanc deſcendit ſententiam, ut oſtendat hominum antediluvianorum peccatum non in Atheiſmi, ſed Idololatriæ deformitate conſtitiſſe; Neque *Elias Benoiſt* Melang. *de Remarques contre Mr. Toland* à Basnagio abludit. Solis ac lunæ reliqvorumve Syderum venerationem ſuperſtitioſam rudes Caini poſteros à veri Numinis cultu primum abduxiſſe non dubium eſt (*); ante diluvium verò primordia cepiſſe Dn. D. Buddeus Hiſt. Vet. Teſt. Per. I. Sect. I. pag. 159. negat aſſeverans, verbum הוחל in loco Gen. IV, v. ult. (**) ad quem paſſim provocatur

(*) Mr. *Humphredus Prideaux* in *the Hiſtory of the Jews* aſſerit, Planetarum cultum in Chaldæa cœpiſſe, poſtmodum in Ægyptum & Græciam, imò ex Oriente in Occidentem penetraſſe, & ſic idololatriæ ſemina in univerſum terrarum orbem ſparſa eſſe. Vid. Mr. de *la Roche Bibl. Angloiſe T. I. P. I. p.* 12. *ſq.*

(**) Celeberrimo Buddeo, quod attinet explicationem loci Geneſ. IV, 26. plurimi Theologorum adſtipulantur B. nim. *Pfeifferus* in *Dubiis vexatis* p. 51. *Hackſpanius Not. Phil.* P. I. p. 118. aliique. Fatetur & *Vockerodt Exerc. Acad.* p. 161. ægrè loci hujus ſenſum tueris qui idololatriæ incunabula ab Enochi avo capienda eſſe arbitrantur. Neſcio proinde, quid Cl. *Reimanno* in mentem venerit *Hiſt. Literar. Antediluv.* Sect. I. pag. 16. contendenti argumentum eorum, qui Henochum Heterodoxiæ aut idolorum cultus reum faciunt, eàdem probabilitate gaudere, quâ Theologorum Patriarchæ hujus memoriam ſanctam habentium? Quis enim illum, quem Spiritus S. cum Deo ambulaſſe diſertè aſſerit, tanti ſceleris autorem conſtitueret? Quis probabiliter Heterodoxias accuſari poſſe crederet, cujus Paulus fidem Hebr. XI, 5. tantis laudibus extulit? Judæorum commentum eſt, ad quod Reimannus provocat, omni aſſenſu indignum atque à Theologis jam dudum profligatum. Vid. *Aug. Pfeifferi Exercit. de Henocho* cap. III. *§.* 6. *Heidegger. Exercit. de raptu Noachi*, qvæ IX. eſt in *Hiſt. Patriarch. §.* III. & IV. p. 255. Dicimus cum B. Lyſero ſenſum verborum: *Tunc cœptum eſt vocare nomen Domini*, hunc eſſe: „Cainitas ad tempus ſic prævaluiſſe, & Adamum cum ſuis „ tanta miſeria oppreſſum fuiſſe, ut publicus Dei cultus ex ipſorum „

Digitized by Google

tur non per *profanatum eſt*, ſed per *captum eſt* vertendum eſſe. De Siderum cultu autem religioſo p. 242. ita diſſerit: *Solis, lunæ, binc planetarum cultus prima haud dubiè & antiquiſſima fuit idololatriæ ſpecies. Haud obſcure id colligere licet ex verbis Jobi* cap. XXXI, 26. 27. Nos uti nemini ea de re litem movebimus: ita contra Baſnagium defendimus, homines in priori mundi cataclyſmo viventes magis ad Atheiſmum, quàm ſuperſtitionem pronos fuiſſe. Quomodo enim de Atheiſmo eorum dubium oriretur. cap. VI. & ſeq. Geneſeos paulo curatius penſitanti? iſte jam in Caino altas radices egerat. vid. *Ant. Reiſer. Epiſt. de Orig. Atheiſmi*, ita ut ſucceſſu temporis novas ſubinde vires ceperit, quin in Theoreticum facile degenerare potuerit.

§. III.

Idololatriam Ethnicorum *ab imaginibus* ortum traxiſſe *Jacobus Oweus* cap. III. the Hiſtory of images ſ. *de Hiſtoria imaginum earumque cultu* ex Rom. I, 23. oſtendere conatur Tertullianum in ſuas partes vocans Imagines & idololatriam ante diluvium fuiſſe aſſerentem. *Joh. Amos Comenius* quoque in Tract. quem unum neceſſarium inſcripſit cap. II. pag. 17. *maximam partem per imagines Deorum multitudinem in orbem invectam eſſe ſtatuit*, addit tamen lingvarum multitudinem minus rectè, ut opinor. Licet enim homines diſperſi ſeorſim habitaverint, & vernaculæ obliti fuerint, retinuerunt tamen memoriam, & tùm ideam Dei innatam, tum veri & Patriarchis patefacti acqviſitam. Imaginum cultus teſte Svida in voce Ἀβραάμ cepit à *Selucho* & viguit usqve ad tempora Thara patris Abrahami. Priſcos Idololatras de aſtros ſuos ſub variis ſimulacris coluiſſe nullum mihi eſt dubium Labani *Theraphim* (*) vitulum aureum, & ſimilia cogi-

---

„parte totus conciderit, nec ſieuerit ipſis palàm convenire, ſed „quod privatim tantùm orarint. Sub Enos autem, cum etiam ex „Adami parte homines multiplicati eſſent, inſtituta eſt reformatio re„ligionis, collecta eſt Eccleſiola, apud quam in lucem reducta pri„ma promiſſio. vid. *Ejusd. Adamum* p. 455.

(*) Labani Theraphim imagines vel ſtatuas idololatricas fuiſſe omnem extra dubitationis aleam poſitum arbitror, quanquam P. Jurieu conjectura non adeò firmo talo niti videatur, icunculas illas pro imaginibus Noæ, Semi, aliorumve Patriarcharum venditantis *Hiſt. Critiq. des dogmes, & Cultes* P. III. Sabii ſimulacra Dæmonibus conſecrata carminibus animabant eaqve loqventia veluti faciebant. Hæc cum

Digitized by Google

cogitanti. Ipſe ſanctiſſimus legislator Iſraëlitas ab eo arcere clementiſſimè in verbis Exod. XX, 4. 5. voluit. David ſanctiſſimus Rex atque vates in ea invehitur Pſ. CXV, 4. ſq. inquiens: *Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt, aures habent, & non audient &c.* Ita ſane imaginum veneratio apud gentiles invaluerat, ut etiam in corruptam Pontificiorum Eccleſiam tranſierit ibique jamdudum altiſſimas egerit radices (*)

Labanis Teraphim *D. Adam Tribbechovius* Hiſt. Natural. Cap. III. §. 4. p. 10. componere haudqvaqvam veretur. Inter Taliſmas Arabum, & Theraphim Hebræorum nihil diſcriminis intercedere *Joh. Henr. Hottingerus* ſtatuit. *Hiſt. Orient.* L. I. cap. VIII. Plura dabunt *Claudius Fraſenius* in *Diſquiſit. Biblic.* in Pentatevch. ad cap. XXV. Geneſ. v. 22. *Joh. Mich. Dilherr.* T. 2. Diſp. p. 345. *Aug. Pfeifferus Exerc. de Idolis Labani, quæ Rahel* ſuffurata *in Dub. vexat.* p. 1037. ſqq. reperiunda, & qui primo loco nominandus erat *Jac. Baſnagius* T. II. *Antiq. Judaic.* p. 558. ſqq.

(*) Imaginum cultui plerique Pontificiorum ſumma pertinacia inhærent. *Burghaberus* è Soc. Jeſu Theol. Polemic. controv. XLIV. p. 289. his verbis ſuam ſuorumque mentem explicat: *Qvando imagines formaliſſimè ſumtæ at ſcil. exercentes munus imaginis, proprio cultu adorantur, tunc non ſolum externa ſigna, ſed etiam internus affectus ſubmiſſionis & reverentiæ verè circa imaginem ſimul & ipſum exemplar tanqvam circa adæqvatum terminum ſeu objectum, ut qvod, verſantur, adeoqve utrumqve verè & proprie eodem cultu colitur.* Errorem hunc fruſtra excuſare aut lenire laborant Pontificii Gallici. Abb. *de Lanion* controverſiam hanc pro proletaria pronunciabat, cum Jaqueloto neque ex ſcriptura neque Traditione iconolatriam probare valeret. Vid. *Bælii Lettr. Choiſ* p. 561. Non patitur inſtituti ratio, ut fuſiùs in deformitatem cultus imaginum inquiramus. Sufficiat ſcripta quædam adverſus illum concinnata allegaſſe. E Pontific. cohorte Autor *Entretiens de Philarethe & Philerene* Dial. IV. eundem improbat. E Noſtris B. *Joh. Schrœderus Apodixin Theologicam geminam de imaginibus ad habendum, non ad colendum* A. 1606. edidit. B. *Joh. Matth. Meyfartus diſſ. nonnullas de Reliq. imaginum, & ſtatuarum cultu* A. 1634. conſcripſit. Conf. B. *Danhaueri Lac Catechet.* P. I. p. 189. ſqq. Dn. *Alberti zum Felde diſſ. de cultu Imagin. Antichriſtiano.* Kilon. 1712. Reformatos inter evolvendi ſunt. *Dan. Chamier in Panſtrat. Cathol.*

Digitized by Google

Vid. præter *Nicol. Hunnium* doctiſſimum *Muſſardum* Gallum, cujus liber lectu jucundus 1695. germanicè verſus ſub hoc titulo proſtat: *Gründliche Vorſtellung der vor Zeiten aus dem Heydenthum in die Kirche eingeführten Gebräuche, und Ceremonien.* Primis quidem temporibus ſtatim ſub ſimulacris vel ſtatuis venerati ſunt Gentiles Numina ficta, quanquam apud Romanos ſequiore demum ætate. Vid. *Joh. Sartorii Schediaſm. de Hypocr. Gentil. circa cultum Deorum*, c. VII. p. 134. ſq. Varronem dixiſſe: Qui primi Simulacra Deorum populis poſuerunt eos civitatibus ſuis & metum demſiſſe & errorem addidiſſe, Deos enim facile poſſe in ſimulacrorum ſtoliditate contemni, Auguſtinus Autor eſt de Civ. Dei L. cap. IX. & XXXI. Maximopere tamen dubitamus, imagines idololatriæ anſam ſuppeditaſſe, easdem ad *effectum* magis quam *cauſam* peccati tam enormis referentes.

§. IV.

Imaginum cultum ſuperſtitioſa majorum veneratio generabat. *Cum ex mortuorum deſiderio conſtituerentur imagines ſimulacrorum uſus ortus eſt*, Auguſtinus ait L. XXII. *contra Fauſt. Manich.* T. VI. oper. p. m. 398. A. Et ſane haud infimæ caveæ eruditi univerſam Idololatriæ ſentinam à nimio defunctorum honore profluxiſſe exiſtimant. Ipſe Autor Sapientiæ Salom. cap. XIV, 14, 15. à partibus horum ſtare videtur inquiens: Κενοδοξία γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη. Ἀώρου γὰρ πένθει τροχοῤῥομένου πατρὸς τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν τότε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέθηκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια, καὶ τελετάς. Ad Tharam Abrahami patrem *Cyprianus*, *Epiphanius*, *Chryſoſtomus* aliique Eccleſiæ patres Autorem Sapientiæ reſpicere putant, is enim ex mente eorum defuncto filio Harani imaginem vultum ſuum referens dicabat, quaſi in Deorum numerum eſſet cooptatus. Tharan à Superſtitionis crimine non fuiſſe immunem credimus, an autem filii imaginem pro Numine coluerit, vel Abrahamum ad ſceleris ſocietatem pertraxerit? (*) non liquet. De *Syrophane* Ægyptio

---

P. Jurieu Preſervatio contre le changem. de Relig. p. 134. ſqq. *Amand. Polan. Syntagm. Theol.* L. VI. cap. X. p. m. 1131. ſqq.

(*) Tharam Abrahami patrem exercitatiſſimum ſculptorem arteque ſua ad Idola fabricanda abuſum fuiſſe Hebræi uno ore tradunt, vid. *Baſnagium l. c.* T. 2. p. 538. Nonnulli apud *Wagenſeilium* in Sota p. 192. addunt eorum venditione quæſtum feciſſe maximum; ſed fabulam

Digitized by Google

ptio *Diophantes* Lacedæmonius memoriæ prodidit, eum post repentinum filii discessum simulacrum conflasse, idque in honestiore ædium parte reposuisse. Quodsi contingeret, ut servi ancillæque, quarum magna turba utebatur, criminis quicquam committerent, omnem effugiebant pœnam, dummodo imaginem dictam floribus conspergerent vel sertis coronisque honorarent. Vid. *Gvil. Stuckium Sacrif. Gent. descript.* p. 361. *Zimmermanni Analect. menstr.* mens I. N. LVII. ubi Deorum simulacra statis diebus ornata perhibet. Ipsius Baal Idoli famosissimi veneratio inde ortum duxit, si Hieronymo fides habenda ad Ezech. XXIV. T. V. Oper. p. m. 558. commentanti: *Idolum autem Baal, sive Bel, & ut apertius dicam, Belis Assyriorum religio est, consecrata à Nino Belis filio in honorem Patris.* Recentiores inter P. *Tourmenine* superfluum defunctis exhibitum honorem idololatras fecisse statuit. Vid. *Explicat. Historiqv. des Fables* Entret. IV. Quicquid hujus sit, quantum superstitiosa majorum veneratio valeat, non sine damno Ecclesia experta est, in quam nimium martyrum æstimium *ἀγιολατρίαν* invexisse (*) patet.

§. V.

---

hanc omni fundamento destitui Summè Rev. *Dn. D. Buddeus Hist. Vet. Test.* Per. I. p. 248. monuit. Quæ cum ita sint, quid de traditione, qua Abrahamus in patris absentia idola fregisse asseritur, habendum sit? patet. Videatur de ea *Greg. Michaëlis in Notis ad Gaffarell. Curios. inaudit.* p. 194. sq. Altioris indaginis quæstio videtur: Num Abraham ipse ad tempus peregrinos coluerit Deos? affirmat eandem B. *Martin. Chemnitius* Exam. Concil. Trident. P. I. p. 134. nec non B. *Joh. Petr. Grunenberg.* Dissert. *de peccatis Heroum fidei eminentibus* §. XXII. p. 36. Negant alii, celeberrimo *Fabricio Codic. Pseudepigraph.* V. T. pag. 336. sq. laudati. Multa hic occurrunt fabulosa, quorsum relatio de Abrahamo à Patre accusato, & à Nimrodo in ignem ardentem conjecto spectat, de qua vid. *Georg. Eliez. Edzardi Adnot. ad* cap. I. Avod. S. p. 187. Plura verò incerta. Ad locum Jos. XXIV, 2. à dissentientibus multa solent excipi. Hinc omnem rem in medio relinquere, quam Mose tacente certi quid definire malumus.

(*) Martyres pia & quidem haud immerito venerabatur antiquitas, memoriamque eorum sanctam habebat. Eò spectabat prælectio nominum defunctorum ex *δυπτύχοις* vel sacris tabulis, de qua vid. *Quendstedium de Orat. & oblationibus pro defunctis* §. 6. B. Dorscheum *de Missa* cap. XI. §. 1. p. 338. Sed seculo IV. in maximum abusum vene-

Digitized by Google

§. V.

Aliam Idololatriæ originem assignat *Joh. Clericus Comp. Hist. Universs.* p. 9. sq. Conjicit enim homines præter Deum summum mentes quasdam separatas credidisse, quæ legatorum instar ad terræ incolas mitterentur (*). Has initio magno honore afficiebant, quod Hebræorum gens quoque haud intermittebat. Sed cum in eum demum delapsi essent errorem Angelos Deos minores esse, quibus Imperiorum, urbium, familiarum cura à Deo ὑψίστῳ demandata sit, paulatim supremi Numinis obliti minores illos Deos honore soli summo Deo debito afficiebant eorumque numero præstantissimorum Heroum mentes post obitum inseri sibi persvadebant. Quo factum est, ut Reges defuncti colerentur. Hactenus Clerici mentem expo-

---

ratio illa declinabat; siquidem nonsolum Altaria in honorem & memoriam martyrum erigebantur. Vid. *Matth. Zimmerm. dissert. ad Tertull. Fiunt non nascuntur Christiani* Sect. II. §. 44. p. 23. sq. Sed laudes eorum quoque ad sepulcra decanebantur, quibus licentia poëtica accedebat, quæ ad paganorum morem demortuos nimium evehebat, cultumque demum superstitiosum invehebat. Vid. I. E. F. V. L. *Antiquit. circa Funera & Ritus veter. Christianorum* Lib. VI. Cap. VII. conf. omnino *Casp. Sagittarij dissert. Inaugural. de Natalitiis Martyrum* Cap. V. §. XIII. sqq.

(*) *Num existentia Angelorum natura nota sit?* hac occasione quæri posset. Nos probabilia argumenta Naturæ concedimus, apodictica verò soli scripturæ S. reservamus. Vide Systemata Theologica passim, & conf. Dn. D. *Joh. Schmidij dissert. de Angelis ex principiis philosophicis non demonstrabilibus*, it. M. *Joh. Davidis Hoheseil disp. An Angelorum Existentia ex Naturæ lumine demonstrari possit?* Contrariam tamen sententiam propugnare videntur *Ruardus Andala Syntagm. Teolog. physic. metaphysic.* P. III. Cap. IV. §. 9. p. 131. Aut. Pseudonymus *Franciscus de Cordua* in schrifft und vernunfftmäßigen Gedancken von Schatzgraben, und Beschwerung der Geister p. 37. sq. & celeberrimus *Andreas Rudigerus physic. divin.* Lib. I. Cap. IV. Sect. IV. §. 71. sq. pag. 175. cujus verba dabimus: „Quoniam essentia, inquit, „adeoque & existentia rerum compositarum dependet à natura simpli„cium, & adeò naturaliter aliquæ res, quas forte Deus componi vo-

Digitized by Google

expoſuimus, qui porro hariolatur, Angelos aliquando in ſtatuis oracula (**) edidiſſe, illas autem demum reliquiſſe, cum ideo cultu divino ſeſe affectos cernerent, ſucceſſiſſe tamen in locum eorum angelos tenebrarum. *Unde* (ſunt verba ipſius Clerici) *ſcriptura dicit, Ethnicos adoraſſe dæmonia, non quod Ethnici crederent, ſe adorare Naturas malignas, quas Diabolos vocamus; ſed quia Diaboli ſoli eorum templa & ſtatuas incolebant.*

luit, componi haud poſſent, ſi in principiis non omnes darentur „ poſſibilitates, probabile maxime eſt, Deum in conſtituendis rebus „ ſimplicioribus omnes obſervaſſe poſſibilitates, ne ad conſtituenda „ magis compoſita ullum poſſit deeſſe principium: Unica enim in „ principiis omiſſa poſſibilitas, vel mille alias compoſitiones impediiſ- „ ſet, quorum aliquæ forte fini Dei creatoris poterant reſpondere. „ Cum ergo Spiritus incompletus ſit magis compoſitus completo, &c „ ille ſecundum omnes poſſibilitates exiſtat rationalis nempe & irratio- „ nalis, ſeu ſola memoria præditus, credibile eſt, etiam minus com- „ poſitum, nempe completum, ſecundum easdem dari. Acutè philoſopha- „ tur Vir doctiſſimus, verum rem univerſam, quam demonſtrandam ſuſcipit, meris probabilitatibus niti, fatebitur. Mentes piorum Dæmones fieri Gentiles credebant, & poſtmodum cuilibet hominem cuſtodiendum aſſignabant. Exinde figmentum de Angelo tutelari ejusque cultu ortum. Vid. *Sontagii Sicil. I. de Spectr.* p. 4. Jam, quod ad cultum Angelis præſtitum attinet, videndus omnino erit B. *Joh. Tob. Major in* diſſert. de *Natura & cultu Angelorum ubi* §. CXIII. ſq. ad ſuperſtitioſorum argumenta reſpondet, qui vel ideo Angelos divino mactarunt honore, quod Legatorum munere fungantur, Legatus autem ſit locum tenens legati. Ipſe Plato Angelos, ſeu Dæmones genus aërium tertiam atque adeo mediam obtinens ſedem vocat, interpretum ſive internunciorum munus ſuſtinens, precibus colendum, proſperorum ſucceſſuum cauſa. Clariùs *Apuleius* de *Deo Socratis* pag. 786. *Sunt quædam divinæ mediæ poteſtates inter ſummum æthera, & infimas terras, in iſto interſitæ aëris ſpatio, per quas & deſideria noſtra & merita ad Deos commeant. Hos græco nomine δαίμονες nuncupant, inter terricolas cœlicolasque vectores, hinc precum, inde donorum, qui ultro citroque portant, hinc petitiones, inde ſuppetias: ceu quidam utriusque interpretes & ſalutigeri.* Nos duo notamus. Primum gentiles quicquid de Angelis in locis allegatis ſimilibusve dixerunt, ex commercio cum Judæis didiciſſe, vel per κακοζηλίαν Satanæ imita-

Digitized by Google

§ VI.

Oleam & operam perdunt, qui Idolorum veritatem uni eidemque causæ assignare contendunt. Non enim dubium est, Diabolum pro eâ, quâ pollet, versutia, homines sub diversis cœli plagis viventes modo hac modo alia via à vero Deo abduxisse, ad suique cultum incitasse. Ad fœdissima ante omnia miseros mortales pellicebat peccata, quæ densissimæ in intellectu tenebræ, & turpissimæ in voluntate concupiscentiæ excipiebant. Deinceps notitiam veri Numinis per contemtum verbi revelati, quem continuò svadebat, sensim sensimque obliterabat. Cum autem ideam de Dei existentia innatam delere minimè valeret, ipse verò fastu pariter, ac invidia tumeret, creaturas pro Numine terricolis obtrudebat. Hoc pro ratione Temperamentorum, Regionum, vitæ generis, & victus, aut amictus indigentiæ dispari planè modo tentavit & præstitit. Barbaros ita quidem delusit, ut sub variis imaginibus & nominibus Principem tenebrarum Dei loco venerarentur

---

tos fuisse. Deinceps vocabulum Δαίμων interdum apud Philosophos & Poëtas Ethnicorum in sensu bono, nunquam autem in N. T. nisi in sensu malo occurrere. Quapropter Christiani de Angelis quoties scribunt, eodem abstineant, nisi cum Bodino & talis farinæ Naturalistis imperitis fucum facere, venenumque pernicioſarum opinionum eò faciliùs Lectoribus propinare velint.

(**) Angelos bonos in statuis unquam oracula dedisse, perperam Clericus cum Spencero & citra scripturam sacram asserit. Quin, Autor Anonym. *Suite de la Reſponſe à l'Hiſt. des Oracles* P. II. Cap. XIII. pag. 354. sqq. multis rationibus è Scriptura S. & Scriptoribus profanis petitis statuas nunquam Oraculorum vicem sustinuisse evicit. Statuarum quidem futurorum præsciarum, *Mercurius Trismegistus* apud Augustin. de Civ. Dei L. VIII. Cap. XXIII. mentionem injicit; ast respondet Anonymus l. c. p. 373. Trismegistum, quem pro Ethnico habet, indicasse, diabolos statuas incolentes per Pythones futura prædixisse, ita, ut statuis istud tribuatur, quod à Cacodæmone per Pythones præstitum fuit. Quomodocunque ista sese habeant, Angelos nunquam Oraculorum loco mortalibus fuisse, existimamus. Deus severissime usum eorum prohibuit. Neque ea in parte Clerico assentimur, quod Angelorum cultus Idololatriæ ansam dederit, siquidem certum est, hunc potius speciem, quam causam illius fuisse.

Digitized by Google

rarentur, cujus rei Hostiæ humanæ (*) incestus, scortationes in templis peractæ, & similia detestanda facinora fidem faciunt. Moratiores, qvos vocamus Gentes, variis S. paginæ historiis infabulas conversis ita decipiebat, ut solem & lunam sub mille nominibus Idololatricis adorarent, vel, si unicum Deum dari agnoscerent, verum tamen & in scriptura S. revelatum non reciperent, Judæos potius, & Christianos, quorum ministerio ex cimmeriis istis tenebris eripi potuissent, trucidarent, quin, omnia salutis media spernerent. Nolumus tamen à solo Diabolo Idololatriam derivare, probè intelligentes, ipsam naturam corruptam tanti criminis ream esse, mortalesque propria culpa Dei notitia excidisse. Modus autem quo istud peccatum deplorandum perpetratum diversus. Quæ cum ita sint *Matthæi Petitdidieris* sententiæ accedimus, qui *dissert. Historic. Critic. Chronol. in sacr. Script. V. T. dissert. XVI.* Idololatriæ originem parum certam esse monuit.

§. VII.

Primas divitias in numeroso grege ovium, arietum, taurorumque homines reponebant. Moses sane in enarrandis opulentorum facultatibus

B 2 pecu-

(*) De more homines immolandi vid. *Basnagium antiq. Jud.* T. 2. pag. 606. sq. Celeberr. *Lochneri Papav. ex omni Antiq. erut.* pag. 149. 152. seq. *Gregor. Michaël. ad Gassarell.* p. 104. sq. B. *Dietrich.* P. II. *in Libr. Sapient.* p. 361. sq. *Sartor. de Hypocr. Gentil. circa cult. Deorum* pag. 9. sq. *Andr. Beyeri Addit. ad Seldeni Synt. de Diis Syris* p. 249. sq. & plures alios Cl. *Joh. Jacobo Schudt* Lib. II. *vitæ Jephtæ* Cap. XXVI. p. 307. sqq. laudatos. Originem immanis hujus sacrificii Apologia nostra A. C. exinde deducit, *quia fortassis audierant quandam humanam hostiam placaturum esse Deum toti generi humano. Christophorus Pezelius* P. III. *Arg. & resp. Theol.* p. 213. tribus causis adhunc furorem incitatos fuisse Ethnicos, asserit. Primum κακοζηλία exempli Abrahæ, (id quod etiam contra Marshamum *Claud. Frassenius disquisit. Bibl. ad Genes.* defendit) deinde, quod obscuram famam promissionis de ventura victima retinuerunt, videlicet de Christo morte sua placaturo iram Dei. Postremò, quod ex ritibus sacrificiorum, quæ ex opere operato putarunt, placationem esse iræ divinæ, falsò ratiocinati sunt. Nos Apologiæ A. C. minimè contradicimus: Diabolum tamen homicidam fuisse ab initio, vel ex hoc capite cognoscimus, is enim cœcos idololatras seduxit. De variis Spurcis, quæ in Sacris suis admiserunt Gentiles, Vid. *Dn. D. Zeibichii dissert. de* Αλόγοις *Gentil. Sacr.* N. XI. p. 25. sq.

Digitized by Google

pecudum ab initio ſtatim mentionem facere ſolet. Sic de Abrahamo legimus, quod fuerit *gravis valde* i. e. *abundans pecoribus* Geneſ. XIII, 2. & Eliezer coram Labano & Bethuele Herum ſuum extollens de jumentorum multitudine citius, quam de auri argentique copia diſſerit Gen. XXIV, 35. Quem quæſo latet ante pecuniæ uſum mercedum permutationem obtinuiſſe, & pecora æris ſignati loco fuiſſe, ita, ut adhuc hodie *pecunia à pecu* dicatur? Vid. *Barthol. Beverini Syntagm. de Ponderibus & menſuris* A. 1711. editum ſtatim ab initio, ubi de origine pecuniæ agit. Neque apud Patriarchas eorumque familias ſolum pecudes in magno erant precio, ſed etiam apud alias gentes, quas Barbaros vocamus. Arabes, quoties pauperem deſcribere cupiebant, *eum neque agnum neque agnam poſſidere dicebant*, vid. *J. C. Blumii Pent. I. Animadv. ſacr.* p. 15. ſæpe numero proh! contingit, quod miſeri mortales nimio amore creaturas atque caduca caducæ hujus vitæ bona complectantur, Creatoris verò omnium bonorum fontis penitus obliviſcantur. Credibile igitur eſt tantam dementiam homines profanos poſt diluvium cepiſſe, ut inviſibilis Dei obliti pecorum greges ſibi tam proficuos unice dilexerint, & in numinis locum ſubſtituerint. Quapropter ſi quid conjecturando valemus, animalium cultum idololatriæ aut anſam dediſſe, aut primam ſaltem iſtius ſpeciem fuiſſe, hariolamur. Apud Ægyptios certè ſuperſtitioſa brutorum veneratio Joſephi ævo jam invaluerat, inde, qui carne eorum veſcebantur, *abominationi illis erant* Gen. XLIII, 32. XLVI, 34. Exod. VIII, 26. (*) *Nonnulli uſus, utilitatisque cauſa, Euſebii* verba ſunt L. II. *de præpar. Evang.* Cap. I. *multa ex animalibus in Deorum numero apud Ægyptios ſuſcepta contendunt. Bovem enim tam partu ſuo quàm arandi opera conducere. Oves autem & parere, & tegumentorum materiam præbere, & lacte & caſeo alere. Canem*

(*) Ita, præter *Joh. Spencerum*, hæc loca explicant Theologi nonnulli Noſtratium. Vid. *Joh. Henr. Urſin. Adv. S. in Paſſion. Hiſtorie. & Agn. Paſchal.* p. 326. *Joach. Hildebrand. Antiq. ex Scr. S. Seleƈt.* p. 15. ſq. Celeberr. *Dn. D. V. E. Læſcheri Origin. Relig. manipul.* T. VI. §. 4. *Unſch. Nachr.* MDCCII. p. 835. Alii cum *Bocharto* ideò Ægyptiis paſtores abominationi fuiſſe conjiciunt, quod in Ægypti Bucolium plurimi prædonum vitam agentes confluxerint, vel cum *Sam. Baſnagio* non omnibus Regni hujus incolis adſcribere audent, quod ſaltim de ſedem regiam incolentibus ad mentem ipſius pronunciatur.

Digitized by Google

nem (*) *verò una cum hominibus venerari & ad custodiendos homines natum esse : Quapropter Deum, qui apud eos Anubis appellatur, caninum habere caput.* Huic animalium cultui sapientissimus Deus obviam ire cupiens Israëlitis ex eruditorum quorundam mente carnis usum indulsit, ne temerè adorarent, quod comederent. Quod, si sua luce radiaret, homines ante

 dilu-

(*) Ægyptios canem divino honore affeciſſe, multi philologi memoriæ prodiderunt. *Jac. Baſnagius Antiq. Jud.* T. 2. pag. 616. nomina de aſtrorum *Kiion*, & *Remphau* de canino cultu explicat ad Juvenalis verba provocando:

Oppida tota canem venerantur.

poſtmodum addit: Les chieus précèdoint la pompe dans les fêtes d'Iſis, à la quele on les avoit conſacrez, cet animal fidele emportoit, dit Plutarque, les premiers honneurs en Egypte, mais il de chut d'un état ſi glorieux lors, qu'il ſejetta ſur le Boeuf Apis que Cambyſe avoit tue! Putat igitur canum venerationem poſt Apiſcultum introductum deſiiſſe. Superſtitionis hujus max. Reverendus Dn. *Urb. Gottfried Siberus de cane è templo exterminando* dum egit, haud immemor fuit. Notat enim ex *Strabone & Euſebio Cæſarienſe* Ægyptiis uſitatum fuiſſe, ut oppidis ſuis ab animantibus penes ſe deorum loco cultis nomina darent, unde à cane *Cyno* nomen acceperit, & integra præfectura *Cynopolitana* canis, & Anubis cultu celebris fuerit. Ex Herodoto ſplendidiſſimas canum exequias memorat, aliaque notatu digna profert in eam demum deſcendens ſententiam; Ægyptiorum magos non adeò ſtolidos fuiſſe, ut canem venerarentur, ſed arcanam potius hujus cultus cauſam extitiſſe, quàm *Ælianus Hiſt.* Lib. X. Cap. 45. panderet aſſerendo, *canem Ægyptiis ideò ſacrum, quod aſtro cognomine oriente Nilus fœcunditatis parens excreſcat, pingvedineque ſua omnem campum ad fertilitatem provocet.* Vid. l. c. §. XI. p. 21. Idem ante illum *Joh. Chr. Wagenſeil obſervavit Exerc. var. Arg.* Exerc. I. p. 47. ſcribens: *Cani id tributum, ut inter fixa ſidera primo loco poneretur, imò apud Ægyptios Heſpero quoque prælata ejus ſtella, Iſidisque, quæ cum Oſiride ſupremum iis Numen erat, nomine fuit inſignita.* Nec minus iisdem, *Anubin* Oſiridis filium, canino capite, ceu vel in Obeliſcis qui Romæ ſuperſunt, cernere eſt, figurabant, quem exinde latratorem Virgilius vocavit. Conf. *Selden. de diis Syris* p. 17. & *Boy-*

Digitized by Google

diluvianos à carnium comestione abstinuisse, probabile esset, sed istam hypothesin, quo minus recipiamus, multa obstant. (*)

SECTIO II.

De origine cultus Serpentum in specie.

§. IIX.

RElIqua inter animantia Dracones & serpentes sanctè colebantur. Phœnices atque Ægyptii dubio procul primi illis divinitatem assignarunt. Discimus hoc ex *Eusebio*, *Justino Martyre*, *Clem. Alexandri-*

---

eri Addit: p. 229. sq. *Socratem* canem pro deo venditasse, quidam tradiderunt, non defuerunt tamen illi defensores, contendentes, virum sapientissimum homines superstitione demersos modo derisisse, eosque hoc modo à vanitate illa abducere laborasse. Plerisque Ethnicis, si non divinum, sacrum tamen animal fuit canis, atque ad sacrificia frequenter adhibitum. *Cane, vniversi, ut sic dicam Græci, usi sunt, & etiamnum ex parte utuntur, ut victima expiationis*, Plutarchus inquit. Vid. *Matth. Zimmerm. Analect. menstr.* menstr. III. p. 134. sq.

(*) Obstat dominium hominis universale in res creatas, differentia jam ante diluvium inter bestias observata, licitus carnium esus post diluvium, & cumprimis sacrificia hominum ante diluvianorum. Quis enim dubitet, patres primævos pastos esse reliquiis sacrificiorum ex animalibus puris peractorum. Evolvat B. Lector summè Rev. *Dn. D. Deylingii Obs. S.* P. II. p. 51. *Balth. Bebelii Hist. Eccl. Noachicæ* Art. VI. p. 80. sq. & inprimis *Cel. Danzii* dissert. de *Creophagia ante diluvium licita* Jen. 1709. Quin etiam in statu integritatis carnibus usi fuissent homines, si modo in eo perstitissent, vid. dissert. nostram *de uno eodemque genus humanum in statu integritatis & statu lapsus propag. modo* §. VII. p. 10. Errat proinde cum Grotio Clericus. Errat cum reliquo Pontificiorum cohorte Autor *du Traité des dispenses du Carême*, contendens, carnium usum homini nec naturalem, nec absolute necessarium, & quidem ideò, quia Deus antediluvianis illius usum non concesserit.

Digitized by Google

xandrino aliisque Patribus. Persii verba digna sunt, quæ è Satyr. I. huc transferantur:

Pinge duos angves, pueri, sacer est locus.

Ægyptios Græci imitabantur, Apollinem (*) Delphicum sub serpentis figura adorantes. Provoco ad Criticum sui Temporis acutissimum, Danielem nimirum Heinsium, cujus verba *in Aristarcho S.* p. 11. ita fluunt: *Non dubitandum est, quin Pythius Apollo, hoc est spurcus ille spiritus, quem Hebræi Ob, & Abbadon, Helleniste ad verbum* Ἀπολλύωνα, *cæteri* Ἀπόλλωνα *dixerunt, sub hac forma, qua miseriam humano generi invexit, primo cultus in Græcia.*

§. IX.

Richard Mead, (**) medicus præstantissimus & societatis Regiæ Anglicanæ Socius, in *mechanica Relatione de venenis*, quæ prima vice An. MDCCII. altera

(*) Variis sub nominibus & figuris Apollinem cœci gentiles honorarunt. Recentiores Solem sibi concipiunt, quoties de Deastro hoc, quocunque demum nomine veniat, aliquid legunt, quorsum referas, quæ de virtute ejus medica passim occurrunt vid. *Joh. Sauberti Prodrom. Philol. sacr.* p. 88. *Christ. Cellar. diss. Acad.* p. 232. Pythius vocatus est ex sententia nonnullorum ob serpentem multum nocentem à se occisum vid. *Ovid. L. I. metamorph.* v. 445. malumus ideo nomen hoc sortitum esse, quia sub serpentis imagine apparuit, & effictus est. Forsan etiam responsa, ceu serpens, è caverna in ventrem Pythonissarum exsibilavit, unde talis farinæ mulierculæ Pythonissarum nomen adeptæ sunt. Πυθὼν sanè idem notat ac *serpens*, quod secundum Strabonem à πυνθάνομαι, juxta alios autem à putredine, ex qua serpentes nascuntur, descendit. Cæterum Apollo quoque sub forma & habitu muliebri pingebatur. Ita in marmore antiquo Apotheosin Homeri sistente, si rectè conjecit Cl. *Jo. Carol. Schottus*, exhibetur. Statuam Apollinis in insula Delos, prope locum, in quo magnificum ejus templum stetit, invenit *Jacobus Sponius*, quam ob magnitudinem & raritatem descripsit. T. I. *Voyag. d' Ital. de Dalmatie, de Grece & du Levant.* p. m. 136. sqq.

(**) Haud licuit nobis ipsum Librum Richardi Meadi inspicere, usi sumus recensione *Ephemeridum Parisiensium Amstelodami recusarum* de Anno MDCCIX. mens. Novembr. p. 367. sqq. quam B. Lector adeat.

Digitized by Google

altera verò auctior A. MDCC VIII. lingva Anglicana prodiit, Exerc. I. viperarum venenum describens, de Ὀφιολατρείᾳ quædam monet. Statuit, antiqvos credidisse, serpentes unicè à divina Nemesi in pœnam hominum productos esse, eosque ne veneno, aut morsu nocerent, sacrificiis & aliis ceremoniis placasse. Quæ si firma sunt, metus viperas Deos fecit. Accedit ignorantia veterum, quibus natura & structura reptilium animantium non satis cognita fuit. Sed, quo minus experientissimo Mead assentiamur, Historiarum monumenta prohibere videntur, affirmantia, veteres serpentes neqvaqvam timuisse, cum iisdem potius temporis fallendi causa lusisse, qvin imo antidoto qvodam instructos fuisse, quo venenum omnesqve nocivos morsus avertere potuerunt. Accedit & hoc, qvod non tàm ob avertenda mala, (*) qvàm afferenda bona Deos sub serpentum forma effictos invocaverint.

§. X.

A serpente primorum hominum seductore, tristiqve Protoplastorum lapsu, serpentum venerationem deducere nonnulli minime verentur, ad serpentem in *Orgiis* (**) mysticum provocando, svetamqve furibundorum hominum

---

Prima Editio recensetur in *Actis Erudit. Lipsi.* An. MDCCIV. mens. Mart. p. 131. sq.

(*) Minimè tamen inficias ire volumus, timorem interdum idololatriæ ansam dedisse, sed potius cum summè Rev. Dn. *D. Buddeo* asserimus; *Ineptum & servilem metum in superstitione utramque haud rarò facere paginam.* Homo meticulosus qvidlibet facile pro qvolibet arripit, & ipsum Diabolum pro Deo colit, modo à metu suo ea ratione ut cunqve liberari queat. Vid. ejusd. *Theses de Atheismo & superstit.* Cap. X. p. 774. Multi pópuli Diabolum, ne sibi damnum inferret, venerati sunt, & adhuc venerantur. Moderni Orientis incolæ *Calecutenses* in India orientali, *Siamenses*, *Japanenses*, *Chinenses* ex parte, Europæi qvoqve veteres noti sunt. Postremi, *Tybellini*, *Zernebochi*, *Zuttiberi* nominibus neminem, nisi Diabolum, intellexerunt. Vid. *Joh. Christoph. Wolffii Manichæism. ante Manich.* Sect. II. p. 92. sq. p. 101. sq. *Arnkiel Cimbrische Heyden-Religion* Cap. XIII. §. 1. p. 83. sq.

(**) Orgia sacra inter Ethnicorum Festa non postremum obtinent. Vocantur ἀπὸ τῆς ὀργῆς à furore, qvia mulieres furore correptæ ea peragebant, vid. *Paul. Stockmanni Elucid. Deorum Dearumque* Gentil. pag.

Digitized by Google

minum vociferationem *Evæa* prima mortalium matre Eva petitam, vid. doctiſſimi *Laurent. Begeri Diſquiſit. Antiquariam de Nummis Cretenſium Serpentiferis* p. 11. & conf. *Nicolai Gürtleri Origin. mundi* p. 188. ſq. ubi Bacchica ſacra à Baccho ipſo, quem pro Chami filio habet, in Lapſus Evæ recordationem, ſine turpibus ceremoniis primitus inſtituta, credit. Eadem eſt *Clementis Alexandrini* ſententia, cui tamen contradixit in noviſſima editione *Joh. Potteru*, obſervans, vix fieri poſſe, ut hæc ſententia ſe doctioribus probet, ſiquidem Evæ nomen nonſolùm aſpirationem ſibi apud Græcos depoſcat, ſed etiam, Heſychio teſte, Εὐὰν ſit ὁυσασὸς ὑπὸ ἰνδῶν, quâ herba, ut eſt in fabulis, Bacchus coronatus fuit. Vid. *Act. Erud. Lipſ.* MDCCXVII. *Menſ. Mart.* p. 98. Sicut idoneis argumentis nondum evictum eſt, Ethnicos obſcuram quandam de Lapſu notitiam habuiſſe: ita multo magis hæremus illis aſſurgere, qui exinde ſerpentum cultum derivare ſatagunt. Si enim Ethnicos haut latuiſſet, quanto cumulo miſeriarum Diabolus, angvis ſpeciem aſſumens, genus humanum oneraſſet, ſerpentes magis execraſſent, quàm idololatricè honoraſſent. In eo autem omnes conſentiunt, fauſti ominis ergo, veteres in hanc ſuperſtitionem conceſſiſſe, & neſcio, quid boni & divinitatis ſub animalibus ſæpè memoratis latere ſibi perſvaſiſſe.

C §. XI.

---

64. ſq. vel *ab ira* quæ *Gürtleri* l. c. ſententia eſt, quaſi ad iram Numinis ſerpentis ſeductione provocatam reſpexerint. Idem vir doctus mala punica de fructu vetito, ingentes verò clamores de lacrymis & ejulatu hominum lapſorum interpretatur. *Orgia Bacchi* ab Ægyptiis in Græciam Orpheus transtulit, qvæ Orphica ab eo dicta ſunt. Num in illas mundi creatio, hominisqve effictio adumbrata ſiſtatur? M. *Amand. Gotthold Fehmelius diſſert. de Catacumbis Romanis* (inter quarum picturas Orphei imago admodum frequens) §. VIII. p. 18. ſq. indagavit. Lapſus Gentiles haud adeò ignaros fuiſſe, *Petr. Dan. Huetius demonſtr. Evang. Propoſ. IV.* §. VI. p. m. 255. ſq. ſtatuit, ſerpentemque malorum aureorum cuſtodem ſerpentis ejus, qui Evam ad peccatum pellexit, ſymbolum fuiſſe, manifeſtum eſſe putat. Quæ dum in chartam conjicio, *Hadrian. Relandi de Relig. Mohammedica Liber multa* eruditione refertus ſeſe mihi offert, ibi L. II. p. 134. ſeqventia legas: „Arabes appellant ſerpentem Satanam. Qvod ideò adſcribo, „ut veſtigium deceptionis primorum parentum per Satanam forma „ſerpentis indutum in Theologia Mohammedica oſtendam, nec in „Mohammedi ea tantùm, ſed & ante Mohammedem. Tunc enim Dia-„bolum nomine ſerpentis appellarunt, & crediderunt Zabii Dæmones „

Digitized by Google

§. XI.

Dantur viri præstantissimi, cultus hujus primordia à *serpente æneo* (*) Num. XXI. Dei jussu à Mose erecto derivantes. Ipse *Vossius* L. IX. *de Theol. Gentil.* Cap. XI. p. 235. scribit: *verisimile est, aliquid etiam momenti attulisse, quod Deus ipse per Mosen in deserto erigi jusserit serpentem. Philippus Camerarius Oper. subcisiv.* Cent. II. Cap. IX. pariter in isthac opinione versatur. *Cultus sanè serpentum*, inquit, *sive draconum olim frequentes fuisse, sumto forte exemplo à serpente Mosaico, constat ex multis historiis.* Neque à Camerario discedunt *Christ. Cellarius, & Mr. de Boze*, ille, P. I. dissert. Acad. p. 241. hic, in dissertatione *sur le culte que les Anciens ont rendu à la déesse de la Santé* (Paris. prodiit 1705. in 8tav.) Consentit Cl. *Doppertus Observ. Philolog. de Christo per serpentem æneum præfigurato*, asseverans; ab erectione serpentis inter Zalmonæ loca petrosa, & arida commodâ viâ deduci posse solenniorem serpentum cultum, & venerationem, quæ orientis pariter, ac occidentis plagas pervasit, &, ne majores nostros intactos reliqvit, vid. *Miscell. Lipsi.* T. I. p. 68. sq.

§. XII.

„ in serpentes transformatos, uti in libro ἀνεκδότῳ de moribus Arabum „ ante Mohammedem Cl. *Warnerus* observavit. „

(*) De Serpente æneo paradoxa *Francisci Burmanni*, *& Campegii Vitringæ* sententia nota est. Audiamus hunc P. II. *Observ. sacr.* Cap. XI. sequentem in modum differentem: *Momorderant Israëlitas serpentes igniti, multi ex morsu vel halitu moriebantur, hoc significabat, statum illius gentis præsentem, quo plurimi erant, qui per Diabolum seducebantur ad mortem. Deus verò serpentem in altum erigi jubet ad perticam, & quidem serpentem æneum, cæteris similem, mortuum tamen, ut videtur, & viribus suis privatum, ut eos erudiret, instare tempus, quo Diabolus in crucem agendus erat, una cum Dei filio in cruce occidendus viribusque suis privandus.* Robur asserto huic dictis Col. II, 14. 1. Pet. II, 24. Rom. VI, 6. conciliare conatur, sed irrito successu, cum Christus, Joh. III. expressis affirmet verbis serpentem istum sui typum fuisse. Profana neqve *Marshami* opinio nos latet *ad exemplum Ægyptiarum præstigiarum, sanctiore tamen instituto, serpentem æneum formatum in Castris Israëlitarum excitatum fuisse* de-

Digitized by Google

§. XII.

Sagacitatem & prudentiam (*) Serpentum incauti mortales nimium admirati, & demum eò erroris delapsi sunt, ut divini quid reptilibus istis inesse crederent. Phœnices sanè & Ægyptii eximiam modo celeritatem, modo longævitatem & renovationem laudabant. Vid. *Eusebium de præpar. Evang.* L. I. Cap. VII. Prisci Asiæ incolæ vel ideò à serpentibus originem suam deducere malebant, ut ostenderent, se non navali solum potentia, &

 peri-

---

fendentis. Vid. *Hermann. Wittsii Ægyptiaca* L.I. Cap.IX. p.49. Dignus sanè, cujus impietatem profligaverit summè *Rever. Dn. D. Deilingius* P. II. *Obs. Sacr.* p. 157. sqq. Rectè utique *Witsius* l. c. L. 2. Cap. 8. p. 113. quicquid hic factum est, non est factum ex cantatione aliqva, qvippe qva severissimè Deus interdixit, sed expresso Dei mandato, non malis Diaboli artibus, sed divina omnipotentia piis Mosis precibus in Israel. auxilium solicitata, non ad exemplum præstigiarum, qvas viderat Moses in Ægypto, sed in typum Christi. Cæterum, qvo sensu serpens iste æneus Christum præfiguraverit? vid. egregie demonstrantem *Dan. Fesselium in Christo mystico* P. I. p. 331. sqq. adde *Pet. Dan. Huet. demonstr. Evang.* Prop.IX. pag. 1153. sq. *Georg. Mœbii dissert. de serpente æneo* Lipsi. 1686. *M. Henr. Scarban. dissertat. philol. de serpentis ænei significatione mystica* Lubec. 1714.

(*) De *Angve terrestri* referunt Physiologi, quod sit naturæ frigidæ, & siccæ, & quod paucum habeat sangvinis, qvamvis fel, in qvo virus latitat, calidum esse constet. Hinc est, quod tempore hyemali in cavernis & latebris delitescat, & in infima terræ penetret, æstate verò in superficie versetur. Tres potissimum naturæ serpentinæ proprietates veteres mirati sunt. Prima, qvod corium mutat. *Tertullianus Libr. de Pallio* Cap. III. *Serpens*, inqvit, *qvod fortitus est, convertit corium, & ævum. Siqvidem, ut senium persensit, in angustias se stipat, pariterque specum ingrediens, & egrediens ab ipso statim limine evasus exuviis ibidem relictis novus se explicat cum squamis, sordibus induratis, & anni recusantur, i. e. rejuvenescit.* Altera est, ut si quando ab homine petitur, caput tantum custodiat, reliqvum verò corporis totum exhibeat. Tertia, qvod ad fontem bibendi gratia tendens virus in felle delitescens prius evomat, quàm eum accedat, ne ex aqvis illis bibentes toxico inficiat. Sit fides harum rerum penes veteres Physicos nimis interdum credulos. Hebraicum vocab. נחש nonnulli à radice נחש exploravit, Græcum verò

Digitized by Google

peritia excellere, ſed & viros alere omni ex parte Heröes. Vid. *Begeri diſqviſit. de Nummis Cretenſ. ſerpentifer.* Alex. M. gloriari non erubuit, Olympiam matrem à Dracone ſub ſpecie Jovis Ammonis compreſſam, ex illa ſe genitum eſſe. *Juſtinus* L. XII. perhibet, Olympiam, nocte, qvâ filium tam celebrem concepit, viſam eſſe per qvietem cum ingenti ſerpente volutari. Unde inſignia Alexandri fuere angvis, id qvod ex gemma patet, cujus explicationem è diario Trivoltienſi petitam *in Novellis Literariis* An. M DCC XV. Lipſiæ edi cœptis N. I. p. 1. ſq. haurire poſſumus. Qvæ, cum ita ſint, illi ſeſe nobis probant, qvi *Draconum aut ſerpentum cultum à nimia admiratione ſagacitatis, & prudentiæ horum animantium ortum eſſe, contendunt.* Cui utiqve infernalis Proteus ſeſe immiſcuit, ſuperſtitioſos in tanta impietate vel ideo confortans, ut Oraculum Dei falſum redderet, qvo pronunciaverat: *Ponam inimicitiam inter ſerpentem, & mulierem atque ſemen ejus*, quæ erudita Maximè Rever. *Dn. Philippi Olearii* conjectura eſt, *diſſert. de Ὀφιολατρείᾳ* §. III.

§. XIII.

Hactenus de origine cultus ſerpentum nefandi egimus. Ad alia nunc deſcendamus, gentesque ſuperſtitionis adeò turpis puteo immerſos in ſcenam producamus, ipſiusque cultus abominandi rationem exponamus. Quod ſi præſtiterimus, *de Exiſtentia* (*) idololatriæ ſerpentinæ nulli Lectorum dubium naſci poterit.

CAP.

ὄφις ab ὄπτομαι video, vel prudenter circumſpicio, derivare haud verentur. Salvator optimus prudentiam ſerpentinam Matth. X, 16. ipſe extollere videtur. Vid. utiqve *Sam. Boſchart. Hieroz.* P. I. L. I. Cap. IV. P. II. L. I. Cap. IV. col. 20.

(*) Cum hodie Athei, aliique peſſimæ farinæ homines, integris in eorum gratiam Apologiis editis, excuſentur, quin, ipſa vitia turpiſſima laude paradoxa evehantur, quid mirum? & Ethnicos ſerpentes venerantes à ſupercilioſis quibusdam defendi, objicientibus, angves, priſcis mortalibus non Deorum, ſed ſymboli modo loco fuiſſe, ſub quibus aut verum Numen religiosè adoraverint, vel virtutes præſtantiſſimas methodo hieroglyphica commendaverint. Videant iſti, quomodo Paulo Rom. I, 23. reſpondeant. Nos Exiſtentiam impietatis hujus in capite jam ſubſecuturo ſecundo, ejusque potiſſimum Sectione poſteriori palam faciemus.

Digitized by Google

CAP. SECUNDUM

SECTIO I.

de gentibus cultui ſerpentum aſſvetis.

§. I.

AUguſtinus Lib. III. *de Civit. Dei* Cap. XII. it. Lib. XVIII. Cap. XV. gentiles aves (*) ſerpentes, feles (**) crocodilos, quin & peſtem (***) & febrem (****) aliaque his abſurdiora pro Diis coluiſſe, queritur. Agedum, ſiſtamus nonnullos Ethicorum è cohorte, quos tanta vecordia cepit, ut animal, ſub cujus forma Diabolus omnem miſeriarum cumulum humano generi invexit, pro Deo habuerint!

(*) Aquilas & Accipitres Ægyptios, veſpertilionem Mexicanes, quas cunque primo mane occurrentes ſeptentrionales nonnullos divino honore proſecutos eſſe, *Voſſius L. III. de Idolol.* cap. C. tradit. Samaritanos columbæ imaginem in monte Garizim erectam coluiſſe, Hebræorum nonnulli memoriæ prodiderunt, aſt defenſionem eorum *Cl. Hadrian. Relandus* ſuſcepit, & imaginem iſtam teleſma ſ. avem æneam à Romanis ibi conſtitutum fuiſſe, monuit P. I. *Diſſert. miſcellan. Diſſert. III.* §. 13. Indi orientales magno in pretio aves habebant, prorſus enim ab eſu & nece earum abſtinebant, quin certa pecuniæ ſumma ſoluta ab aucupibus captis libertatem reſtituebant, vid. Dn. *D. Cypriani Cent. Hiſt. Anim. B. Franzii* P. II. p. 841.

(**) Felem unam ex præcipuis Diis Ægyptiacis fuiſſe è Diodoro Siculo, & Strabone notavit *B. Franzius Hiſt. Animal.* P. I. Cap. XVIII. conf. *Beyeri Addit. ad Selden. de Diis Syr.* p. 229. it. *Collinum* in libro famoſiſſimo *de Cogitandi Libertate* p. 13. adverſus quem vero Ægyptios *Philetherus Lipſienſis*, vel potius *Ricb. Bentlejus* P. I. Animadverſionum An. 1713. editarum excuſat, vid. *Act. Erudit. Lipſ.* An. 1714. Menſ. Jul. p. 314. In urbe Alexandria, nec, non Cairo, templa quondam in honorem felum exſtructa fuiſſe è *Chriſtophori Fureri* Itinerario Tzſchimmerus refert *in der Durchl. Zuſammenkunfft* p. 249.

Digitized by Google

§ II.

Apud Ægyptios ſerpentem peculiari ratione conſecratum fuiſſe, *Gisbertus Cuperus* [*] in Harpocrate oſtendit. Juvenalis Satyr. XV. hiſce, ſuperſtitionem Ægyptiacam riſit:

Qvis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens,
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa pavet ſaturam ſerpentibus Ibin:
Effigies ſacri nitet aurea Cercopitheci,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnonæ chordæ,
Atque vetus Thebæ centum jacet obruta portis.

Eandem è patribus *Clem. Alexandrinus* L. III. *Pædagog.* Cap. II. deploravit: „Apud Ægyptios templa, porticus, veſtibula, ac luci magnificè extructi, „& atria multis columnis cincta ſunt. Parietes lapidibus externis & artifi„ciosè depictis reſplendent, ita, ut nihil deſit. Ædes auro, & argento & „electro collucent, ſed, ſi penetralia templi ſubieris, & imaginem, quæ tem„plum habitat, quæſieris, non invenietur Deus, qui quærebatur ſub tanto âppa-„

(***) De Maſſilienſibus relatum legimus, unum ex pauperibus delicato cibo paviſſe, quoties peſte laboraverint. Quem deinceps verbenis & veſtibus ſacris ornatum per totam civitatem circumducebant, ac demùm ferali carmine immolabant. Vid. *Joach. Hildebr. Antiqv. Sel.* Sect. 2. p. 163. *Joh. Saubert. de Sacrific.* Cap. III.

(****) Febrim Deam Romani colebant, ne noceret. Valerium Maximum audiamus: *Ceteros quidem Deos*, inquit, *ad benefaciendum venerabantur, febrem autem ad minus nocendum, templis colebant: quorum adhuc unum in palatio, alterum in areâ marianorum monumentorum, tertium in ſumma parte vici longi extat.* Idem teſtatur Plinius *L. II. Hiſt. Nat. C. VII.* publicè febri in palatio fanum erectum fuiſſe, aſſerens. conf. *Sartor. de hypocris. gentil. circa cult. Deorum* Cap. II. p. 25. ſq. *Stockmann Elucid. Deorum Dearumque Gentil.* p. 99. *Selden. de Diis Syris proleg.* Cap. 3. p. 59. *Beyeri Additam.* p. 128. *Hildebrand. Antiq. Rom. Tit. Febris* p. 174.

[*] *Celeberrimus Cuperus* cum antiquariis noſtræ ætatis omnibus de principatu contendens, Conſul Daventrienſis ſpectatiſſimus, anno elapſo inter vivos eſſe deſiit. Scripta ipſius limatiſſima bonam partem exhibentur in *N. Bucherſaal* P. XXXI. p. 481.

Digitized by Google

„apparatu, ſed crocodilus, vel ſerpens.„ Solebant ſerpentes & dracones Agathodæmonas vocare, eosque tanto ſtudio venerari, ut Cicero dixerit: *firmiores apud Ægyptios opiniones eſſe de beſtiis quibusdam, quàm apud Romanos de ſanctiſſimis templis & ſimulacris Deorum* L. I. de Nat. Deorum. Πρῶτον ψεῦδος credulorum horum dubio procul fuit, divinitatem non per hominem tantùm, ſed per omnia animalia penetraviſſe (**) vid. Max. Rever. *Phil. Olearii diſſ. de* Ὀφιολατρείᾳ §. VIII. ubi Herodoti, Æliani, Diodori Siculi aliorumque teſtimonia afferuntur, & conf. Celeberrimi *Fabricii Bibliograph. Antiqv.* p. m. 251. *Matth. Zimmerm. Analect. menſtr.* Menſ. I. p. 50. ſq. *Joh. Schræderi Apodix. Theologic. de Imaginibus ad habendum* Qv. II. §. 39. Recordabitur tamen Lector ſub finem prioris capitis, nos monuiſſe, eruditos quosdam eam imbibiſſe ſententiam, ſapientiores Ægyptios neutiquam ipſos ſerpentes, vel alia animantia bruta religiosè coluiſſe, ſed potius pro ſymbolis divinitatis & Deorum habuiſſe, lege *Olearii Diſſert. laudatam* §. IX. & *Dn. D. Cypriani Cont. Hiſt. Anim. Franzii* P. IV. p. 3342. *Voſſius* L. IV. de Orig. & progreſſu Idolol. Cap. LXIII. p. 121. cultum hunc prudentioribus ſymbolicum, ſimplicibus, ac rudibus proprium fuiſſe. Sed vereor, ne in caſſum laborent, cum ad unum recidere videatur ſuperſtitio, an animal quoddam pro Deo, vel pro divinitatis ſymbolo habeam, atque ſub iſto Deum mihi falſum concipiam.

§. III.

Poſt Ægyptios *Phœnices* [*] populi antiquiſſimi memorandi veniunt. De his *Euſebius L. I. de Præparat. Evang.* perhibet, *Deos ſuos ſub ſerpentis ſpecie ſibi concepiſſe*, quin ſerpentes Deorum loco habuiſſe. Idem *Henr. Corne-*

(**) Multos veterum à *Spinoziſmo* i. e. illo errore, quo aſſeritur, mundum univerſum eſſe Deum, non immunes fuiſſe, certum eſt. Emanationem rerum creatarum ex eſſentia divina plures crediderunt, & per hanc viam ad craſſiſſimam idololatriam delati fuerunt, conf. *Dn. D. Joh. Franc. Buddei Theſes de Ath. & Superſtit.* cap. I. p. 14. ſq. Dolendum itaque, *Felgenbauerum*, & noſtra tempeſtate *Dippelium*, aliosque errorem hunc fanaticum reſuſcitaſſe. Si enim omnes res creatæ pars quædam Numinis vocari poſſunt, nemo vitio vertet, Ægyptiis aliisve idololatris, quod ſerpentibus divinum honorem tribuerint.

[*] *Phœnices Iſaaco* Patriarchæ nonnulli coævos faciunt, *Juachus* enim juxta ſententiam eorundem, qui tempore Iſaaci Regnum in Peloponeſo conſtituit *Anach* ſ. *Enach* fuit, à quò ἄναξ & ἄναξις in veteri Græcia,

Digitized by Google

Cornelius Agrippa L. II. de Philoſoph. occulta Cap. XLV. Oper. T. I. p. 221. his verbis confirmat: *Serpentem Phœnices ſupra omnia animalia eſſe divinum animal putabant, atque ejus divinam naturam celebrabant.* Prope Tripolin, urbem Phœniciæ celebrem, macer campus fuit, in quo Poſidonius ſcribit [verbis Strabonis utimur] viſum fuiſſe ſerpentem mortuum, jugeri longitudine, craſſitudine tanta, ut equites ex utraque parte exiſtentes alter alterum videre nequiret, rictu eo, qvi hominem eqvo inſidentem reciperet, exuviarumque ſqvamam qvamlibet clypeo majorem.

§. IV.

A Cretenſibus quoque ſerpentes pro Numinibus habebantur, & vetuſtis Aſiæ incolis imperii loco ſymboli erant, prout *doctiſſimus Begerus* in diſſertatione ſupra laudata *de Nummis* [*] *Cretenſium ſerpentiferis* uberius demon-

---

Ab his Clericus Phœnicum denominationem petit, contendens populos hos dictos eſſe ab Hebraica voce ענק, qua ratione Phœnices it. eſſent ac בניענק filii Anac. vid. *Comp. Hiſt. univ.* pag. 13. *Bartholdus Nihuſius* Tract. Chorograph. Cap. IV. §. 27. p. 44. Phœniciam à Phœnice Neptuni nato dictam conjicit, vel à φοίνιξ palma, cum iſta regio palmetis olim abundaverit. Sumitur autem Phœnicia interdum latè, & hoc ſenſu Joſephus ſcripſit, *Galilæam ab occidente Phœnicia cingi*, proprie tamen ab occaſu habet mare mediterraneum, ab ortu Syriam Cœlen, verſus Boream à Seleucide per Eleutherum fluvium diſtingvitur, auſtrum verſus ad Carmelum usque porrigitur. Conf. B. *Chemnit. Harmon. Evang.* T. I. *Prolegom.* Cap. VI. pag. 26. Incolæ Phœniciæ quondam à veri Dei cognitione remoti erant, qui vero Palæſtinam propiùs attingebant, obſcuram quandam per famam ejus notitiam hauſerant. Et ſic, ni fallimur, capiendum eſt, quando Marcus Cap. VII, 26. γυνὴ ἑλληνὶς Συροφοινίσσας mentionem facit. Mulierem hanc patre Syro, & matre Phœniſſa natam, ideoque Syrophœniſſæ nomine inſignitam fuiſſe B. *Dorſchæus Comment. in h. l.* p. 517. exiſtimat, aſt rectius fortè Lyſerus, quando ſcripſit: *Syrophœniſſa appellatur, quia natione non erat ex Græcia, ſed ex Phœnicia, quæ eſt pars Syriæ.* Syrophœnicia autem dicitur propriè illa pars Phœniciæ, quæ Tyro & Sidoni contermina. Nervosè omnino *Theod. Hackſpanius*: Syrophœniſſa ortum ſeu patriam indicat. Græca vel ἑλληνὶς religionem importat. *Not. Philol. Theol.* P. III. p. 213.

Digitized by Google

demònſtravit, cujus coniecturas aſſenſu ſuo firmare haud dubitavit *Joh. Harduinus* [**] *in Nummis antiquis illuſtratis, ſub nomine μαρκιανοπολειτῶν*, p. 312. qui tamen ob ſententias paradoxas eruditis paſſim vapulat.

§. V.

Judæos à ſerpentum cultu non alienos fuiſſe nonnulli vèrbis 2. Reg. XVIII, 4. ſuffulti aſſeruerunt. Ita vero textus ſacer l. c. ex Verſione B. *Sebaſtiani*

[*] Deorum ſuorum memoriam Veteres etiam in nummis ſanctam ſervabant. Inde nonnulli Janum bifrontem, clavum Herculis & ſimilia exhibent. Vid. *Philologi edecumati Juſti Fontanini* L. I. *de Antiquit. Hortæ Coloniæ Etruſcorum* Cap. VII. Alii vultus Imperatorum inter Deos relatorum ſiſtunt. Qvin, *ἦν θεότητα* ad infimas res extenſam fuiſſe, ex nummis patet.

[**] An. MDCLXXXIV. *Joh. Harduinus* Pariſiis edidit *Nummos antiquos populorum, & urbium illuſtratos* in 4. Hoc opus eqvidem inſigne, & cui in eo genere nil par, aut ſecundum hactenus prodierit, *Henricus Noriſius* ſalutaverat, addiderat autem, virum philavtia deceptum non parem in nummaria Chronologia atque in Geographia laudem tuliſſe, vid. *Act. Erudit.* Lipſ. 1690. p. 438. Paradoxas inter ſententias, qvibus inclaruit, ſunt, qvas de Suppoſitione Autorum Antiqvorum, & Genealogia Herodiadum propoſuit. Plures dubio procul in ſcrinio pectore fovet reperiundas in ſpiſſo volumine, cuius editionem poſt obitum demum pollicetur, vid. Celeberrimi *Joh. Burch. Menckenii Charlataneriam Erudit.* p. 34. Eruditorum de Jeſuita hoc Judicia coacervare nolumus. Inſtar omnium nobis hac vice ſit *Mr. Themiſſeul*, famoſi ſub *Chryſoſtomi Mathanaſii* nomine editi Operis conditor, cuius verba è T. I. *Memoir Litterair.* P. II. p. 436 ſq. benevole cum Lectore communicabimus. Ita vero ille: Le P. Hardouin eſt ſans donte unſavant homme, ſi on entend par ſavant un homme qui à lû beaucoup, & il n'yapoint de Jeſuite qui ne lui doive céder à cet egard: mais c'eſt un Critique ſingulier dans ſon eſpéce, & l'on eſt étonne de voir à quels excès bizarres & incomprehenſibles, un homme d'eſprit comme lui, s'eſt porté par rapport aux cuvrages les plus certains de l' Antiquité, en rejettant, par exemple l' Hiſtorien Joſephe comme ſuppoſé par une Cabale de ſavans du douze ou tréſiéme Siecle - - - Qvomodo patres Eccleſiæ Veteris Atheiſmi accuſet, Harduinus vid. l. cit. p. 403.

Digitized by Google

baſtiani Schmidii fluit: *quin etiam contudit* (Chiskijah) *ſerpentem æris, quem fecerat Moſes, eò, quod ad dies iſtos (fuerunt) filii Iſraëlis ſuffientes ei, vocaruntque eum Neschuschthan.* Theologus ſummus, cujus verſionem iam attulimus, haudquaquam in *Annot. brevibus* ad h. l. p. m. 259. exinde probari poſſe, contendit, quod ex hoc ſerpente Deum fecerint Iſraëlitæ, inter reliquias potius (*) eundem relatum fuiſſe, ſibi aliisque perſvadere conatur. Verum enim verò, utut concedamus, æneum ſerpentem in memoriam piam tanti beneficii, & forte typum etiam crucis Chriſti per temporis ſpatium illæſum ſervatum, itemque ab Aſa & Joſaphato regibus devotiſſimis divinoque Zelo plenis deſtructum minimè fuiſſe, tempore tamen labente in offen-

(*) Contuſus & deſtructus fuit ſerpens æneus ab Hiskia, haud ſecus, ac olim aureus vitulus à Moſe, hæc eſt enim emphaſis verbi כתת Jeſ. XXX, 14. 2. Paral. XXXIV, 7. Exod. XXVII, 20. Pontificii tamen ſerpentem à Moſe Dei juſſu in deſerto erectum in Eccleſia S. Ambroſii Milani reliqvias inter ſervare & idololatricè colere *Humphredus Prideaux in Hiſt. veter. & Nov. Teſtamenti* monuit, caſtigatur verò à *Mr. de la Roche* T. I. *Biblioth. Angloiſe* p. 8. ubi ſeqventia in gratiam Romanenſium adjecit: J' ai vû ce ſerpent, & je n' ai pas oui dire qu' on en faſſe un objet d' adoration. Mr. Prideaux réconnoit que pluſieurs ſavans de l' Egliſe Romaine réjettent cette Relique. Pontificios in reliquiarum cultu nimium ſuperſtitioſos, imò credulos eſſe, Mr. de la Roche haudquaquam inficias ibit. *Hodie*, inquit *Georg. Caſſander*, vir candidus, *cum paſſim omnia reliquiis ſanctorum plena eſſe videntur, verendum eſt, ne, ſi Epiſcopi & principes in veris reliqviis quærendis & dijudicandis, eam, quam debent, operam adhiberent, ingentes & deteſtandæ impoſturæ patefierent.* Adeat modo Lector *Joh. Mabillonii* diſſert. *de cultu ſanctorum ignotorum* ſub *Euſebii Romani* nomine ficto editam, cuius ſummam *Ephemerides Pariſienſes* An. 1705. p. 266. ſqq. Edit. Holland exhibuerunt; nec non *Dan. Papebrochii Reſponſionem ad Exhibitionem errorum* &c. An. 1696. typis impreſſam Art. XII. §. 1. ſqq. Nonne *Paulus Vergerius* Legatus Papæ in Concilio Tridentino faſſus fuit, Romæ inter alias reliqvias cuſtodiri ſonum primæ campanæ, quæ Romæ pulſata fuit, it. plumas oſtendi ex alis Gabrielis Archangeli elapſas, cum ad virginem Mariam veniret? vid. B. *Joh. Meyfarti diſſ. I. de Reliqv. & Statuarum cultu* Cap. I. §. 6. Quis crederet, hominibus his abſurdum videri, ſerpentem æneum adhuc inter reliquias ſervari, utut ab Hiskia deſtructum?

Digitized by Google

offendiculum periculosum, & idolum insigne degenerasse, ex verbis jam recitatis sole meridiano clarius patescere arbitramur, conf. *Dn. L. Olearii Dissert. de* 'Οφιολατρείᾳ §. VI. p. 12. sq. & adde B. *Pfeifferi Dub. Vexat. Cent. III.* p. 453. Nomen נחשתך Deastro isti peculiare fuisse, *Pfeifferus* l. c. affirmat, sed minus accuratè, (id quod salvo honore piis manibus Theologi summi debito adjicere liceat,) habet enim formam deminutivam, ita, ut vi vocis Hiskias nihil magnum, nihil vivum, quod ab homine prudente coli, & observari debeat, in illo serpente esse, cum nihil aliud, sit qvam vile qvoddam æs, vid. *Olearium* l. c. *Petrus Cunæus* L. III. *de Rep. Hebr.* cap. IV. Israëlis sobolem, ut aliàs, ita etiam hoc in crimine Ægyptiorum turpibus vestigiis institisse putat, sed meritò hocce ob assertum *Jac. Basnagio* Tom. II. *Antiq. Jud.* Cap. IV. p. 481. sq. vapulat.

§. VI.

Neminem *Draconis* (*) *Babylonici* cultus latet, cuius mentio uberior, tum in scripto Apocrypho de Historia *Belis & Draconis*, tum in Josepho *Ben Gorionidis* (**) occurrit. Relationem Autoris Apocryphi in sacris pandectis sua sponte evolvet Lector, Josephi autem verba à Summè Rev.

(*) Dracones serpentum genus esse, *Wolffg. Franzius Hist. Anim.* P. IV. Cap. V. p. m. 376. his verbis adstruxit: *Nihil sunt aliud, nisi serpentes valdè annosi & admodum aucti in quocunque genere, & idcirco non differunt à reliquis serpentibus nisi magnitudine.* Diversum tamen sentiunt *Sam. Boschardus Hieroz.* P. II. Lib. III. Cap. XIV. & *Gerh. Joh. Vossius Lib. IV. de Orig. & Progr. Idol.* Cap. LVIII. p. 112. Viri doctissimi & Philologi æstumati. Ponamus verò, Dracones minùs commodè genus serpentum vocari, ad animalium tamen horum seriem in sensu latiori poterunt referri.

(**) Operæ pretium fuerit, de *Josepho* hoc *Pseudo Gorionide* quædam monuisse. Habuerunt illum cum *Flavio Josepho* pro uno eodemque è Judæis *David Gansius*, è Christianis *Sebast. Munsterus*, & *Joh. Fridericus Breithauptius*, qui Gorionidem addita versione latina An. M DCC VII. nitidissimè prodire iussit. Ast præterquam, qvod Josephus se L. II. de bello Jud. c. xxv. p. 822. ipsum disertè à Josepho Filio Gorionidis distingvat, eruditi clarissimi fraudem detexerunt, & pro supposititio agnoverunt, ex quorum cohorte iam unius alteriusve iudicium suppeditabo. *Gerh. Joh. Vossius* L. II. de Hist. Græc. cap. VIII. scribit: *multa adeò dicit, quæ*

Digitized by Google

Dn. D. Majo P. III. *Oecon. Judic. divin.* cap. XVII. de Judicio Dei in Draconem Babylonicum, quantum inſtituti noſtri ratio permiſerit, repetemus. Ita „veró ille: Fuit etiam illo tempore apud Chaldæos Deus erroneus, Draco „ingens, in ſpelunca qvadam habitans, cui munus præparatum nocte objece„runt, qvod ille diducto oris rictu excipiens pro more ſuo deglutivit at„que in altum ſe extulit, qvaſi ex antro prodire paululum volens, prin„cipes itaque ad Regem dixerunt: nunqvid Daniel etiam iſti Deo, qvi Deus „vivus eſt, illudere poterit, ſicuti fecit Belo ejusque ſacerdotibus, & altari

---

Flavio Joſepho, ac veritati ipſi repugnant. - - Gorionides iſte non librariorum culpa titulum mentitur, ſed ipſe, quantus quantus eſt, impoſtor eſt. Joſephus Scaliger ita de noſtro: *Inſcitiam plus, qvàm judaicam produnt infinita in illius libris ſparſa: qvod David in Neapolitano agro fuerit, qvod multi veteres Patriarchæ aut Judices Hebræorum in Europa bellum geſſerint. Impudentiam etiam portentoſam cum imperitia inſigni deprehendes.* Vid. Epiſtolas philol. & hiſtoricas de *Fl. Joſephi teſtimonio, cura Chriſtophori Arnoldi* editas p. 15. ſqq. *Julius Bartoloccius, Bibliothecæ Rabbinicæ* conditor inclutus T. III. p. 799. ita diſſerit. „Joſeph. Ben Ghurion ſcripſit hiſtoriam antiqvitatum, & de Bello Ju„dæorum libros qvinqve. Hic eſt alius à Fl. Joſepho Hebræo, qui „Græcè ſcripſit it. de Bello Judaico, & antiqvitatibus Judæorum, à „qvo deſumtum, & ſuffuratum eſt, qvicqvid ad veram hiſtoriam in „hoc opere deprehenditur contineri. Itaqve hujus libri autor videtur „eſſe recentior, & inferioris admodum ætatis, qvam fuerit Joſephus „Hebræus, ſive Flavius, ſive Ben Ghurionis, nam in Biblioth. Vati„cana extat Autoris codex MSCC pergam. ſub num. 408. Audiamus etiam *Wilh. Caveum* Hiſt. Literar. p. 21. inquientem: *Joſephus iſte, qui dum nugas ſuas pro genuino Fl. Joſephi opere apud populares ſuos venditare voluerit, ſtolide hallucinatus, ſe Gorionis filium dixit, Judæus aliquis Gallicæ gentis. Ex agro Turonenſi fuiſſe, & poſt annum Chriſti ſexcenteſimum ſcripſiſſe, videtur Scaligero. - Scripſit Hebraicè compendium qvaſi qvoddam F. Joſephi Hiſtoriarum.* Agmen claudat (ne juſto prolixiores ſimus) Celeberrimus *J. Alb. Fabricius L. IV. Bibl. Græc.* cap. VI. p. 250. cujus verba dabimus: *Cæterum eruditis hodie Chriſtianis plerisque dubium non eſt, Joſephum huncce Hebraicum ex Græco, vel potius Latina Joſephi Græci verſione, eſſe expreſſum, vel excerptum, potius, nec Joſephum ipſum auctorem, ſed longè recentiorem aliquem eſſe qui pro lubitu digeſſit, addidit, interpolavit, omiſit, ut ipſi videbatur.*

Digitized by Google

tari, & mensæ cultumque illius sustulit? cur non etiam vires suas experi-„ tur adversus Deum istum vivum? Certè si ipsum aggrederetur, Draco iste,„ Belum, ejusque templum ac sacerdotes ulturus esset. Hæc ex versione D. Maji superfedeo reliqua adscribere, modum tamen peculiarem, quo Daniel Draconem hunc debellavit, iisdem Josephi verbis subnectam: quare simul ac à Rege digressus est, ferrea instrumenta fieri sibi curavit, pecti-„ num instar, quibus linum carminatur, qvorum terga sibi invicem conjun-„ xit intrinsecus, tergum tergo copulando, ut aculei eorum foras promi-„ nerent circumqvaqve limati & aculeati: qvibus varias ciborum species„ circumposuit, nempe adipem, sebum, aliasque pingvedines: lituram qvo-„ qve sulphuris, ac picis, ut ita aculei isti ferrei & dentes serrati prorsus„ occultarentur - - - - . Hanc offam cum Daniel Draconi objecisset,„ eam diducto rictu avidissimè excepit & devoravit. At ubi descendit ad„ interiora ventris, & adeps pingvedinesqve colliqvefacta à ferreis aculeis de-„ fluxerunt, serratorum dentium acumina in Draconis viscera penetrarunt„ eaqve perforarunt, Draco sentire dolorem & corruere cœpit, & altero„ post die mortuus est. Hæc ex Josepho. Sed cum relatio illius cum scri-„ ptoris Apocryphi S. Codici adnexa non conveniat, rem totam valde suspectam reddi Dn. Olearius l.c. §. VIII. eruditè adnotavit. Quocunque modo sese Historia ista de Dracone Babylonico habeat, (***) Dracones olim in tem-

(***) Historiam de Dracone Babylonico pro genuina habuit, eamque Danieli Prophetæ adscripsit *Pet. Dan. Huetius Demonstr. Evang. Prop. IV.* p. 468. sqq. putat enim, hanc in Septuaginta Interpretum antiqvissimis editionibus, quippe egregium Danielis pueri & juvenis factum exponentem, cum relatione de Susanna in fronte prophetiæ Danielis collocatam, à vulgato verò interprete Ebraici Exemplaris autoritatem secuto, ad calcem conjectam fuisse. Rejicit tamen eandem *Hieronymus* in Proëmio Comment. *Danielis* Opp. T. V. p. m. 694. è recentioribus pro spuria & supposititia venditant relationem de Dracone Babylonico B. *Abr. Calovius* in Oper. Bibl. German. ut & *Joh. Seldenius* Synt. II. de Diis Syris Cap. XVII. p. 364. *Quod ad Draconem Babyloniorum*, inquit, *in Apocryphis celebratum attinet, poëma sacrum historiolam illam magis quis nuncupet, quam inter signatæ veritatis testimonia numeret.* Historiam de Dracone Babylonico parem cum Libris Scripturæ S. Canonicis autoritatem obtinere, contra Pontificios negamus, de veritate tamen rei non adeò cum *Luca Osiandro* ambigimus, ita enim ille ad h. l. Denn es ist aus den weltlichen Historien bekannt, dass

Digitized by Google

plis & adytis educatos, & ſumptibus publicis aſſervatos eſſe certum eſt. Babylonios quoque, regnante Cyro, Belum ſuum coluiſſe, Draconibusque divinitatem aſſignaſſe, magnif. Dn. *D. Val. Erneſtus Læſcherus* Orig. Religioſ. Manipul. II. §. XVI. docuit, & Deam cœleſtem ſerpentem manutenentem Ethnicos hos repræſentaſſe ad mulieris ſemen ſerpentis caput conterens alluſione facta, addidit, *Unſch. Nachr.* MDCCII. p. 673. ſq.

§. VII.

Dracones & Serpentes *Romanos* religioſè coluiſſe, literarum monumentis conſignatum eſt. Lanuvii ſanè Draco ſancte adorabatur, prout ex *Propertii* Elegia de Cynthia, & Dracone inſcripta apparet:

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis,
Hic, ubi Tartareæ non perit hora moræ;
Qva ſacer abripitur cœco deſcenſus hiatu,
Qva penetrat virgo tale iter omne cave.
Jejuni ſerpentis honos, cum pabula poſcit,
Annua & ex ima ſibila torqvet humo,
Talia demiſſæ pallent ad ſacra puellæ,
Qvum temerè angvino creditur ore manus
Ille ſibi admotas à virgine corripit eſcas,
Virginis in palmis ipſa caniſtra tremunt.

Adeò ſerpentum ac Draconum amore capti erant populi iſti fortiſſimi, ut inter ſigna (*) militaria illos habuerint, per ſingulas qvippe cohortes Dracones

---

etliche Heyden die Drachen für Götter geehret haben. Und iſt wohl zu verwundern, wie die Leute in ſolche Blindheit gerathen können, daſs ſie ihnen Schlangen und Drachen für Götter auffgeworffen haben, da doch der Teuffel als ein Feind des gantzen menſchlichen Geſchlechts durch eine Schlange unſre erſten Eltern, und alſo alle Menſchen in den gröſten Jammer bracht hat, dazu noch auf den heutigen Tag ein Menſch erſchrickt, wenn er nur eine Schlange anſichtig wird.

(*) Poſterioribus demum temporibus Dracones inter ſigna militaria relati fuerunt, olim enim non niſi aqvilæ ſimulacrum aureum haſtæ præpilatæ ſuffixum à milite *aquilifero* inde dicto proferebatur. Vexillis præterea utebantur, quibus milites diſperſos in ordinem redigebant,

Digitized by Google

cones à *Draconariis* ferebantur, Joh. Roſino teſte *Antiq. Rom.* Lib. X. Cap. V. p. m. 722. conf. *Gurtleri Theol. Proph.* p. 580. *Hermannus Witſius* Spiritum S. Apoc. XII, 9. verbis: *conjectus eſt Draco magnus, ſerpens antiqvus, qui vocatur Diabolus & Satanas - - - conjectus eſt in terram*, reſpicere putat ad ſerpentes & Dracones Æſculapio ſacros, publicisque ſumtibus in templis eius cultos, *Miſc. ſacr.* L. III. Cap. III. §. 79. p. 689.

§. IIX.

erat enim literis in illis conſignatum, ex qva cohorte, vel qvota eſſet centuria. Vid. *Roſinum* cit. loco. Judæi pariter vexillis, tanquam ſignis militaribus, erant inſtructi, ita qvidem, ut, ſi *Paulo Fagio* & *Thomæ Goodwino* fides adhibenda, ſingulis inſcriptiones ſuæ fuerint diſtinctiqve colores, inqve vexillo Rubenis hominis, in vexillo Judæ Leonis, Ephraimi bovis, Dan aqvilæ imago apparuerit. Explicant qvoqve nonnulli exinde verba Cantic. VI, 4. 10. ubi Eccleſia *terribilis, ut acies vexillis inſtructæ* vocatur. Huius generis ſigna Germani *Fahnen* appellare ſolent a vocabulo obſoleto *Fan*, qvod Gothis idem notabat, ac dominum, ſolebant enim vexilla honoris cauſa præcipuis ex nobilibus & qvi de Republica bene merebantur, præferri, vid. *celeberrimi Nic. Hieronymi Gundlingii* diatriben *de Feudis vexilli* vulgò *Fahnlehn*, Halæ 1715. in 4. editam, & adde *Wilh. Ernſt Tenzelii* Colloqv. menſtrua An. 1689. p. 692. Cæterum cum *Draconariorum* in theſi mentionem iniecerimus, *Jac. Gutherii* verba in gratiam Antiquitatum ſtudioſorum ex Libr. II. *de Offic. domus Auguſtæ* p. 409. excerpemus. In ſingulis, ſcribit, cohortibus Draconis „ ſignum fuit, & qui ſigniferi portabant illud, Draconarii nominati, „ Dracones ſinguli a Draconariis per ſingulas Cohortes, i. e. decem in „ unaqvaqve legione ad prælium efferebantur. Conſtantius Impera- „ tor, poſt Magnentii exitium, Romam geſtiebat viſere, cumqve urbi „ propinqvaret, inſidebat aureo carpento ſolus, fulgenti claritudine „ lapidum variorum. Qvo micante lux qvædam miſceri videbatur, al- „ ternumqve poteſtatis gradus multiplices; alios purpureis ſubtegmi- „ nibus texti circumdedere Dracones, haſtarum aureis gemmatisque „ ſummitatibus illigati. „ Tandem & hoc notamus Dracones pro ſignis etiam Aſſyrios, Scythas aliosqve geſtaſſe. Conf. *Matth. Zimmermanni Florileg. Phil. Hiſt.* p. 309.

Digitized by Google

§. VIII.

Ad Occidentis etiam plagas nefarius ſerpentum cultus penetravit, neque priſcos Germaniæ incolas intactos reliquit. *Vandali* (*) populi antiqviſſimi inter Deos lares ſerpentes retulerunt, Draconemqve volantem *Olao magno* Auctore L. II. Cap. XXIV. pro Numine habuerunt. Draconem in Inſignibus Regis Daniæ conſpicuum exinde qvidam derivant. Fuit enim Dania Vandalorum Regina, hinc Pontanus inſignia Regia his verſibus ornavit:

Hinc rigidos Slavos effert pernicibus alis,
Et loca propugnat ſangvinolenta Draco.

Veſtigia huius idololatriæ in cornu prope Tunderam reperto, deprehendere ſibi viſi ſunt Antiqvarii, vid. *Trog. Arnkiel Cimbriſche Heyden-Religion* P. I. Cap. VIII. p. 42. ſq. it. *vom güldnen Horn* Cap. II. p. 46. adde *Miſcell. Lipſ.* T. I. p. 69.

§. IX.

De Ophitis (**) Seculi II. Hæreticis Epiphanius Hæreſ. XXXVII. ſeqventia refert: *Colunt ipſi ſerpentem, & panem ipſi offerunt, quem circa tempus*

(*) De Vandalis omnium optimè ſcripſit *Albertus Krantzius*, qvi A. 1519. publici iuris fecit hiſtoriam *de Vandalorum vera Origine, variis gentibus, crebris è patria migrationibus, Regnis item, qvorum vel autores fuerunt, vel everſores, libris XIV. à primo eorum origine ad A. C.* 1500. *deductam*, in folio. Reliqvos ſcriptores eruditè pro more perſecutus eſt *Joh. Mollerus, Iſag. ad Hiſt. Cherſon. Cimbr.* P. I. Cap. III. §. IV. ſq. pag. 18. ſqq. His adde *Matthæum Prætorium*, eiusqve orbem Gothicum qvatripartitum, & *Joh. Chriſtophori Vetteri* Notas in Tacitum *de Germ. moribus*, qui Vandalos vi vocis idem ſignificare ſtatuit, ac vagabundos derivationis ratione a vocabulo qvodam Germanico antiqvo petita. De Diis Vandalorum *Maſius in Antiqvitatibus Mecklenburgicis*, *El. Schedius de Diis Germanorum*, *Sam. Groſſerus* aliiqve egerunt. Fabulam *de Vandalorum Rege gentili*, ſed clanculo, Tollius *in Epiſt. Itinerariis* Epiſt. II. attigit. Numiſmata eorum *Tenzelius in Colloqv. menſtruis* A. 89. p. 915. ſq. expoſuit, converſionem verò ad Religionem Chriſtianam *Georgius Fridericus Stiberus* in Hiſt. Eccleſiaſt. Meclenburgica, ſ. von Stifftung der Chriſtl. Kirchen unter den Wenden, An. 1714. in 8. tradidit.

Digitized by Google

tempus ipſorum myſteriorum latibulo offerentes, & alios panes in menſa diſpo-gentes, ſerpentem provocant: aperto autem latibulo procedit, & ſic pro-greſſus aſcendit in menſam, & panibus involvitur. Et hoc perfectum ſacri-ficium eſſe volunt. Clarius impietatem eorum Auguſtinus Cap. XVII. de Hæreſibus perſeqvitur: *Habent etiam verum colubrum, quem nutriunt, & venerantur, qui & incantante ſacerdote egreditur de ſpelunca, & aſcendit ſuper altare innixum ſpeluncæ, & oblationes eorum lambit, & involvens ſe circa eas regreditur ad ſpeluncam, & ita confringunt oblationes in Euchari-ſtiam,(***) quaſi à ſerpente Chriſto ſanctificatas.* Origenes L. VI. *contra Celſum* Ophianos Chriſtianos eſſe, negat, cum neminem in ſuum ſodalitium adſciſcant, niſi prius Jeſum execratus fuerit. Sive Chriſtiani vocari poſſint, ſin minus inter ſerpentum cultores rectè referri patet.

§. X.

Ad recentiora ut deveniamus temporâ, recordari ſubit, qvæ *Bernh. Connor* (*) medicus celeberrimus in Hiſtoria Poloniæ per modum Epiſtolarum An. 1698. Anglicè, & poſtmodum etiam Germanicè edita tradidit,

qvod

(**) Ophitæ à ſerpente ſic dicti, vel, qvia ipſam σοφίαν, ſerpentem factam dixerunt, ſive, qvia ſerpentem, tanqvam ſcientiæ boni, & mali autorem tanti fecerunt, ut ipſi Chriſto prætulerint, *vid. B. Thom. Itig. diſſert. de Hæreſiarchis Sect. II. cap. IV. p.m.* 115. Dicebant iidem Hæretici, figuræ ſerpentinæ vim maximam ineſſe, idque exinde probare nitebantur, qvia inteſtina hominum ſerpentum inſtar eſſent convoluta, *conf. Paul. Stockmanni Elucid. Hæreſ. p.* 416. B. *Bebelius Hiſt. Eccl. Antediluv. p.* 17. obſervavit, Diabolum ſerpenti à Moſe erecto & Chriſto per ipſum præfigurato illudere voluiſſe, inprimis cum typum iſtum & antitypum probationis loco allegaverint. Non diu perſeveraſſe monſtroſam hanc Sectam ex Origene oſtendit D. *Phil. Jac. Hartmannus de Rebus Geſtis Chriſt. ſub Apoſtolis cap.* XXII. N. 17. p. 543. ſq. ubi & alia notatu digna de obſcuris hiſce Hæreticis, qvorum mentionem Hildebrandus in Libello de Hæreſibus planè omiſit, commemorat.

(***) Ophitas pro forma Conſecrationis incantationibus uſos eſſe, Scholaſtici qvidam ſtatuerunt, ſed annotavit. B. *Scherzerus Syſt. defin.* p. 382. Vaſqvezium illos refutaſſe, atqve demonſtraſſe, Ophitas incantationibus ſolùm ex antro ſerpentem evocaſſe, atqve panem verè conſecratum negaſſe, niſi ſerpens illum prius lamberet.

Digitized by Google

qvod ſcilicet in Poloniæ qvibusdam locis ſylveſtribus, in Samogitia inprimis, reperiantur, qvi ſerpentum quadrupedum qvoddam genus, quod *Givoſit* vocant, pro Deo venerentur, domique ſuæ alant, quin & ruſtici qvidam in Boruſſiæ atque Lithuaniæ nonnullis locis viperas ſolennius, quam par eſt, foverant. De Lithuanis *Baro Herberſtein* in Commentar. *Rerum Muſcowiticarum*, citante Dn. *D. Cyprian. Hiſt. Animal.* contin. 3342. ita diſſerit: Cum priori ex Moſcovia itinere rediens, in Troki veniſſem, referebat hoſpes meus, ad qvem fortè diverteram, ſe eodem, qvo ibi eram anno, ab ejusmodi qvodam ſerpentis cultore aliqvot alvearia apum emiſſe. Qvem cum oratione ſua ad verum Chriſti cultum adduxiſſet, utqve ſerpentem, qvem colebat, occideret, perſvaſiſſet: aliqvando poſt cum ad viſendas apes ſuas eò reverſus fuiſſet, hominem facie deformatum, ore aurium tenus miſerabilem in modum diducto offendit. Tanti mali cauſam interrogatus reſpondit: ſe qvod ſerpenti, Deo ſuo, manus ne farias injeciſſet,

(*) Eſt idem Connor, qvi An. 1697. *Evangelium medici ſ. medicinam myſticam de ſuſpenſis Naturæ legibus*, ſ. *de miraculis reliquisque ἐν τοῖς βιβλίοις memoratis, quæ medicæ indagini ſubjici poſſunt*, publici juris fecit, multa in hoc libro paradoxa contineri, qvæ Lectoribus non omni ex parte ſeſe probare poſſint, fatentur Collectores *Act. Eruditor. Lipſ.* An. MDCXCVIII. p. 361. Diverſa diverſorum de famoſo iſthoc ſcripto Eruditorum judicia proſtant. Sit autem nobis inſtar omnium Cl. *Mich. Henricus Reinhardus* Diaconus hodie Pretſchenſis longè meritiſſimus. Ille in Diſp. de *Miraculis* Spinozæ, Connori, & Lokio oppoſita, Annoque MDCCXII. cum Rectorem adhuc Hilperhuſanum ageret, edita, Sect. III. §. 1. ſeqventia de noſtro pronunciavit: *Bern. Connor-Spinozæ proximus, qvi apparè ſe adſcripſit Naturaliſtarum ordini, in Evangelio Medici ſ. medicina myſtica, ſ. de ſuſpenſis naturæ legibus. Eqvidem ille pro religione chriſtiana ſcripſiſſe vult videri, ut Pyrrhonibus in religione & Deiſtis perſvaderet modum, & rationem, qva facta ſunt miracula, non minus perſpicuè poſſe concipi, qvam ſtipulam ex igne exuri, - - - interim ipſe palam hunc librum in Naturaliſtarum gratiam profitetur ſcriptum, & - - -* §. 2. vix conſeqvetur aliqvis verbis, *qvanta temeritate, qvanta petulantia, de Scræ ſacræ multis locis ubiqve diſputet.* Certè in finem non fecit alium, quàm *ut ſententiam Spinozæ de miraculis omnibus diris devovendam, novo tantum colore tingeret, & occultatam Epimethei Pandora peſtem Naturaliſmi tanto facilius in orbem Chriſtianum effunderet.*

Digitized by Google

ſet, ad piaculum expiandum luendumqve hac calamitate puniri, multaqve graviora, ſi ad priores ritus ſuos non rediret, pati ſe oportere. En Diaboli ſerpentis veteris malitiam! en qvomodo Dei ſapientiſſimi permiſſione miſeris mortalibus illudere ſoleat! Aſt, liceat addere verba Auctoris *des Moſcowitiſchen Kirchen-Staats*, (**) qvem D. Pritius Germana civitate donavit, ita verò ille Cap. VII. p. 60. Ὀφιολατρεία gehet bey den Ruſſen und Samojeten ſtarck in Schwange, alſo, daſs wenn ihnen in ihrem Hauſe etwas Wiedriges begegnet, ſie alſobald davor halten, man habe der „ Uncken oder der Haus-Schlangen, welche ſich in Reus-Land haüffig finden, nicht wohl auffgewartet, und ihr gute Biſslein gegeben, ſchauen „ derowegen wohl zu, daſs dieſelbige Haus-Uncke hinführo möge beſſer „ gepfleget werden. Reliqva Cl. *Olearius* in diſſertatione ſæpius laudata, §. XIII. perſeqvitur, hic non repetenda.

(**) An. 1698. liber hic lucem publicam aſpexit. Non ingratum erit Lectoribus noſtris, hac occaſione Autores nonnullos, qui de *Religione Moſcowitica, eorumque ritibus Eccleſiaſticis* commentati fuerunt, inveniſſe. De Religione ritibusqve Eccleſiaſticis Moſcowitarum ſub præſidio *Joh. Erneſti Gerhardi* An. MDCLXII. *Joh. Schwabe* Jenæ diſputavit, cum verò Literæ Moſcowiticæ in rubro diſputationis conſpicuæ idem ſignificent, ac *abominanda Religio* l. ſuperſtitio, Auctor illius varia fata acerba experiebatur, & vivicomburium vix effugiebat. Exercitatio Hiſtorico-Theologica B. *Dannhaueri de Religione Moſcowitarum* in ejus Diſqviſitionibus ſacris junctim editis N. XXXIII. apparet. De Religione, Ritibus, Ceremoniis, & ſuperſtitione Moſcowitarum *Jacobus Debia* Præbendarius Lincolnenſis Tractatum in 12. XI. Capitibus abſolutum An. 1712. edidit. Eodem Anno Francof. Anonymi Gallici Tract. *de Religione Moſcov. ortu & progreſſu* Germanice verſus, in 8. prodiit, XV. Capitibus conſtans, multisqve iconibus Deaſtrorum, qvibus Ruſſi olim ſacra fecerunt, diſtinctus. Holmiæ An. 1704. in 8. prodiit: *Nicolai Bergii* Exercitatio de ſtatu Eccleſiæ, & Relig. Moſcowiticæ. Notari inprimis meretur *Joh. Latzitzky*, qvi Librum de Ruſſorum, Moſcowitarum, & Tartarorum Religione, ſacrificiis, nuptiarum & funerum ritu è diverſis ſcriptoribus congeſſit, & An. 1582. Spiræ prelo ſubjecit. *Johannis Fabri* Moſcowitarum ad mare glaciale Religio, in *Corpore Auctorum rerum Moſcoviticarum* Francof. An. 1600. edito, invenitur. Perperam & minus prudenter qvidam qvæſi-

Digitized by Google

§. XI.

De Regni Fide in Gvineenſium confiniis ſiti incolis è *Gvilielmi Boſmanni* Itinere ad *littoris Gvineenſis in Africa provincias* ſuſcepto ſequentia annotarunt, *Acta Erudit. Lipſ.* An. MDCCV. pag. 265. Quisque incolarum tot ſibi idola fingit, quod conſultum eſſe duxerit, *ex omnibus autem ſerpentes agmen ducunt, qvos in ea veneratione habent, ut delubrum regni celebratiſſimum domum ſerpentis nuncupent*, ad quam peregrinationes frequenter inſtituunt, hoſtias quotidie deferunt, atque fortunatum inde in negotiis ſucceſſum præſtolantur. Illorum cultui certi ſunt conſtituti Flamines, homines nauci, ac fraudulenti, qui artibus ſuis ſuperſtitioſam plebiculam argento emungunt, & Vatiniani inter conjuges odii ſemina ſpargunt. Serpentes autem, quorum ingens multitudo per ædes ſingulas diſcurrit, uti neminem lædunt, ita viciſſim à nemine læduntur, ſed eodem frequenter cum hominibus cibo victitant, & ab incolis tanta religione immunes ab adgreſſionibus ſervantur, ut, qvum Anglorum negotiatores angvem in hoſpitio obvium occidiſſent, ac cadaver foras projeciſſent, univerſa mox civitas, in qua patrata fuerat cædes, in rabiem quaſi converſa convolaverit ad arma, neque prius quieti ſeſe dederit, quam Anglis internecione occiſis, mercibusque illorum igne penitus abſumtis. Accidit etiam Anno circiter 1697. ut porcus angvem ob morſum ſibi inflictum devoraret, idque tanta feſtinatione, ut Æthiopum, qui ad ſtabant, nemo ſerpenti ſuppetias ferre poſſet. Converſi ergo ad ſacrificulos ſuos barbari, infortunium ordine exponunt, qui à Rege edictum extorquent, quo porci per univerſam regionem idcirco deleri jubeantur - - - - . Contigit, ut ex laqueari conclavis Boſmanni quotidie ſerpens in menſam prandii tempore deſcenderet. Boſmannus cum ad Regis colloquium circa id tempus admitteretur, per jocum conqueſtus eſt, quod diebus ſingulis Deaſter quidam gentis ſerpens apud ipſum haud invitatus pranderet, quem à menſa arcere & depellere cogatur, niſi Rex ſumptus ad victum novi hoſpitis impenſos liberaliter reddat. Quid ergò factum? Regulus narratione Boſmanni mirè delectatus, ut ſerpentem quiete illuc divertere permitteret, hortatur atque impenſarum loco pingvem Autori bovem dono mittit. Fuſius hoc adjecimus, non tàm, ut curioſitati Lectorum ſatisfaceremus, ſed ut deplorandam gentilium à veri Dei cognitione remotorum cœcitatem, turpiſſimasque ſacrifi-

---

verunt: *An. Moſcovitæ ſint Chriſtiani?* D. *Joh. Botvidus* An. 1620. Holmiæ peculiari diſſertatione hocce problema examinavit.

Digitized by Google

crificulorum paganorum impoſturas (*) detegeremus, noſtrosque ad gratias Deo debitas incitaremus, qui à tam craſſis ignorantiæ tenebris nos, majoresque noſtros clementiſſimè liberavit. In India Orientali adhuc hodie ſerpentum quoddam genus colitur. Regis enim Calecutenſis juſſu tuguria eriguntur ſub dio; ut ſerpentes ſub iis nutriri, & ab aëris, ac tempeſtatis injuriis incolumes conſervari poſſint, vid. *Richard. Mead Explication mechanique des Poiſons.*

(*) Non in Eccleſia Romana ſolum piæ fraudes invaluerunt, ſed etiam inter Ethnicos jamdudum viguerunt, à quorum ſacrificulis Pontificii iſtas Hæreditario quaſi jure acceperunt. Porphyrius Draconem ſ. ſerpentem aſſvefaciebat, ut ad Plotini ſpondam fatalem reperet, quo eò facilius gens credula in Apotheoſin hujus conſentiret, Apollinem enim ſub ſerpentis ſpecie apparere, perſvaſiſſimum ipſis erat. De Heraclite pontico *Diogenes Laërtius* L. V. Vit. Philoſ. p. m. 219. memoriæ prodidit, *nutriſſe eum à puero Draconem, & cum jam moriturus eſſet, juſſiſſe cuidam ex neceſſariis, ut ejus corpus occuleret, Draconemque ſupponeret lectulo, ut putaretur, ad Deos migraſſe, factumque eſſe, ut ille mandaverat.* Imponebat eo ipſo civibus ſuis, quibus in Deorum numerum ſe cooptatum eſſe perſvadere, cupiebat. Verùm non diu latebat fraus. Cum enim Heraclidem cives efferrent, laudibusque proſequerentur, audito clamore Draco ex veſtibus proſiluit, perturbavitque plurimos, tandem verò omnia aperta ſunt, & Epigramma natum eſt:

Mirum Heraclides qvid tantum optaveris amens
Poſt mortem nobis ut viderere Draco,
Falſus at es, mihi crede, fuit nam bellua verè,
Ille Draco, ſed eras bellua nos ſapiens.

conf. Cl. Dn. *Chr. Aug. Heumanni Acta Philoſoph.* P. I. pag. 145. ſq. Qvomodo idolo veteri *Buſterich* dicto, credulæ plebi gentilium ſacerdotes impoſuerint, igneqve, qvem circumcircum ſpiravit, effecerint, ut fictam divinitatem donis muneribusque placaverint, *Hemmius in Annot. ad Epiſtolas Itinerarias Jac. Tollii* p. 34. notavit, adde *Tenzelium in Colloq. menſtruis* An. 1689. p. 719.

Digitized by Google

§. XII.

Varios hactenus populos in ſcenam produximus, qui, Satana inſtigante, Serpentibus divini quicquam tribuerunt. Jam, ut Exiſtentia turpiſſimi hujus cultus eò luculentiùs conſtet, *modum & rationem*, quomodo ſerpentes idololatricè honoraverint, paulò clarius exponemus.

SECTIO II.

De modo vel ratione ſerpentes colendi.

§. XIII.

TEmplâ in honorem ſerpentum exſtruebant Ægyptii, eaque *Draconia* vocabant. Serpentes, ſi fortè vidiſſet ſuperſtitioſus in ædibus, erigebat eo loco ſacellum. *Joh. Philipp. Pfeifferum* vide Antiq. Græc. L. I. Cap. LXI. p. 171. De Romanis ſeqventia memoriæ prodidit *Joh. Roſinus* L. II. Antiq. Cap. XVII. p. m. 163. miſſi legati (Romanorum) in Epidaurum, & ab incolis benigniſſimè accepti, & in templum Æſculapii perducti, angvem, quem Epidauri pro Æſculapio coluerant, ſpontè ad Romanorum navem pergentem, Romam vexerunt, ibique templo condito coluerunt. Tangit & *Arnobius* L. I. adv. Gent. inſanam hanc ſuperſtitionem his verbis: *Templa felibus, Scarabæis, (ſerpentibus) & buculis, ſublimibus ſunt elata faſtigiis, ſilent irriſæ numinum poteſtates, nec livore afficiuntur ullo, quod ſibi comparatas animantium vilium conſpiciunt ſanctitates.* Et quid mirum, veteres ſerpentibus ædes peculiares condidiſſe? cum hodie Sinenſium nonnulli templa habeant, quæ plena ſunt immanibus idolorum monſtris æreis, marmoreis, ligneis, luteis, ita ut haud injuſtè Ægyptiorum adyta ea voces, vid. *Kircheri Chin. Illuſtrat.* p. 133.

§. XIV.

(*) Templa gentes à cœtu Dei remoti jamdudum habuerunt. *Petrus Jurieu* omnem movet lapidem, *Hiſt. Critique des dogmes, & des Cultes* P. II. Cap. I. ut ante Iſraelitarum exitum ex Ægypto templa nuſpiam extitiſſe, demonſtret, uſum verò eorum ſub judicibus invaluiſſe,

Digitized by Google

§. XIV.

Sacrificia ſerpentibus obtulerunt miſeri Idololatræ *Hieronymus* [*] *Pragenſis*, teſte Sylvio, de Europa Cap. XXVI. ſuis oculis vidit, quomodo Lithuani, apud qvos diverterat, ſerpentes coluerint, pater enim qvisqve familias ſuum in angulo domus ſerpentem habebat, cui cibum dedit, ac ſacrificium fecit in fœno jacenti. Hos omnes juſſit Hieronymus interfici, & in foro adductos publicè cremari, inter qvos unus inventus eſt maior cæteris,

---

in qvorum Hiſtoria templi Dagonis mentio occurrit, probet. Philiſtæos exemplum à Tabernaculo Moſis ſumſiſſe ſuſpicatur. Videntur tamen jam ante eos Ægyptii templorum ſtructuræ operam dediſſe, Herodotus enim aras & ſimulacra & templa Βωμοὺς καὶ ἀγάλματα, κοιπηδς primos conſtituiſſe Ægyptios memorat. Fecerunt autem hi teſte Strabone, & Arnobio, templa ſua ex Regum ſepulchris. Inde forte Clem. Alexandrinus à ſepulchris ipſammet templorum originem deduxit, ſepulchra certè magnificentius olim condita templorum appellatione inſignita fuerunt, vid. *Dn. D. Chriſt. Sonntag de Eccleſia ſubterran.* Cur. II. §. 2. qvi inde factum opinatur, ut ſepulchreta templis contigua hodienum conſpiciantur. Inde qvoqve dubio procul Chriſtiani per contemtum *ſepulchra*, gentilium templa vocabant, vid. *Nic. Hieron. Gundlingii Obſ. Select.* T. I. Obſ. VI. pag. 146. ubi vir eruditus ſeqventem Ammiani Marcellini locum ſubiungit: ubi reverſus Georgius Epiſcopus ex comitatu principis (Conſtantii) cum tranſiret per ſpecioſum genii templum, multitudine ſtipatus, ex more flexis ad ædem luminibus. *Qvamdiu*, inqvit, *ſepulchrum hocce ſtabit.* Idem Vir doctiſſimus obſervavit, Gentiles in iis locis, ubi Dii eorum ſepulti fuerant, templa atque ſacella moliri incepiſſe. Demus autem, Ægyptios aliosqve Gentiles ante Iſraelitas templa idololatrica condidiſſe, nihil tamen exinde lucrabitur *Joh. Spencerus*, qvi Salomonem Ethnicorum exemplo ad Templum vero Numini erigendum excitatum fuiſſe, tradidit. Dicimus enim cum *Conr. Sam. Schurtzfleiſchio*, Polyhiſtore quondam clariſſimo: omnino autem iſta opinio „ falſa, & ex qvorundam animis evellenda eſt, qvæ eò ſpectat, ut „ imperitis perſvadeatur, occaſionem ſtruendi templi à conſvetudine „ gentium formam, rationemque ædificandi à templis Ægyptiorum fu- „ iſſe deſumptam. Qvod voluntati Numinis templa arasqve & ſimu- „ lacra impiorum hominum, dirui præcipientis, & pietati Salomoni, „

Digitized by Google

teris qvem sæpè admotus ignis cremari non potuit. *Olaus Magnus* Autor est, plerosqve Gentium Septentrionalium lacte [**] sacra serpentibus fecisse. Vandalorum mulieres angves in cavis qvercubus niveo lacte placasse humillimeqve adorasse, qvò maritis generandi facultatem concederent, *Hartknochius diss. X.* Rerum Prussicarum refert. Qvin homines formosissimos Livoni veteres in honorem Draconum atqve serpentum mactabant, conf. *Trog. Arnkiel, Cymbrische Heiden-Religion*, P. I. Cap. XXI. p. 113.

§. XV.

„ædem novo exemplo molientis, directe repugnat. Non spe„ctabat ad gentium instituta Salomo, neqve hac architectandi figu„ra egebat Rex maximus, cum omni recondita sapientia, tum in„primis ædificandi scientia præditus, in eaqve re Dei & patris man„dato obsecutus Ægyptiorum & finitimarum gentium templa, velut, „impietatis domicilia odit, & execratus est, idqve vocibus, & ar„gumentis multo apertissimis ostendit. Conf. ejusd. diss. *de Tem„plorum Antiquitatibus* §. II. qvæ occurrit *in Oper. Histor. Polit.* „pag. 764.

[*] Duo eodem tempore floruerunt *Hieronymi Pragenses*, id qvod opportune monuit Celeberrimus L' Enfant *Hist. du Concile de Constance* T. I. Lib. II. §. 20. Qvæ in paragrapho hoc attulimus, non de Hussita sed altero, cujus notitia longè obscurior est, capienda esse putamus. Ille sanè, Hussi Assecla, vir fuit præstantissimus, & ipso Husso doctior. Humani tamen qvid patiebatur, cum formidine pœne doctrinam, qvam hactenus inculcaverat, revocaret, cuius rei verò illum qvàm maximè pœnituit. Ita autem verba Pragensis doctissimus L' Enfant l. c. pag. 392. gallico idiomate exprimit: Ie n' ai pas honte, de confesser ma foiblesse. Oui, je l' avouë, & je le fais avec horreur, la seule frayeur du supplice du feu m' a fait consentir lachement & contre ma conscience à la condemnation de la doctrine de Wiclef & de Jean Hus. Qvo facto ad rogum damnatus An. 1416. tertio Calend. Junii par Husso certamen obiit.

[**] Veteres gentiles lac Numinibus suis obtulisse, ex Diodoro Siculo patet. Hic enim de antiqvissimis Ægyptiis scribit: *ad urbem Philas, ubi Osiridis sepulchrum erat, trecentas & sexaginta choas qvotidie lacte implebant invocantes Deorum nomina.* Habelem lac Deo in sa-

Digitized by Google

§. XV.

Præterea pro geniis (*) locorum ſerpentes veteribus erant. Ad Virgilium provocare liceat, qvi poſt ambitioſam ſerpentis deſcriptionem ſubdit:

incertus Geniumne loci, famulumne parentis
eſſe putet

Statius pariter notanter canit:

Interea campis, nemoris ſacer horror Achæi,
Terrigena erigitur ſerpens, tractuqve ſoluto,
Immanem ſeſe vehit, ac poſt terga relinqvit.

Plura Poëtarum teſtimonia ſuppeditabit *Thom. Dempſterus* Paralipp. ad Roſinum p. 154. ex qvo & hæcce deprompſimus. Superſtitioni huic ethnicæ certiſ-

F

ſacrificio ſuo exhibuiſſe, ex Geneſ. IV, 3. 4. poſt Joſephum, *Hugo Grotius* portentoſi ingenii vir, & *Joh. Clericus*, ſtatuunt, ſed rectè ſummè Rever. *D. Deilingius* P. II. *Obſerv. Sacr.* p. 51. monuit, oblationes lactis in populo Dei nunqvam fuiſſe uſitatas. Qvin adhuc hodie pleriqve ex Judæorum gente lacte abſtinere ſolent, id qvod notavit *B. Cnollius*, vir literaturæ Hebraicæ peritiſſimus, in *Relationibus Innocuis* An. MDCCXIV. p. 651.

(*) De Geniis multa & varia finxerunt veteres. Evolvantur modo *Georgii Wonnæ* Diſſertationes tres de Geniis, *Mollenbeccii* diſſert. de Genio Principis, qvas junctim exhibent *Carolus Bernicius*, & *Cornelius van Arckel* P. II. Faſciculi diſſert. Philologicarum. De Geniis & eorum cultu Antiqvarius, dum viveret, celeberrimus *Johannes Nicolai* Tract. de Phyllobolia, Cap. IV. p. 24. ſqq. egit. Nubem ſcriptorum de Geniis *Joh. Petr. Conradus Fuhrmannus*, Rector Gymnaſii Verdenſis, in Programmate de Geniis An. MDCCXIV. edito, congeſſit. Locorum Genios religioſè venerati ſunt Gentiles, vid. Autores citatos, Cainitæ Seculi II. Hæretici, de qvibus *Ittigium in diſſert. de Hæreſiarchis* & *P. Bælium, Dict. Critiq.* T. I. p. 758. adi. Hebræorum qvoqve magiſtri credunt, Deum in hac orbe terrarum cuncta mediantibus Angelis perficere, ſingulisqve locis certos præfeciſſe Genios. Conf. *Joh. Henr. Maji Oecon. Jud. div.* P. I. p. 497. Gentilium è Rivulis Pontificii biberunt. Ita enim *Henr. Morus Oper. Theologic.* pag. 665. *Qvemadmo-*

Digitized by Google

certissimè debentur, qvæ nostri de clamore angvis domestici, vulgò *des Haus-Uncken* (**) fabulantur, & nescio, qvid tragici, vel portenti inde ominentur?

§. XVI.

Auguria ex serpentibus Græci capiebant. Vaticinandi peritiam Auguribus inspirare crediti sunt angves. De Helena & Cassandra Priami liberis in Apollinis Fano dormientibus Euripidis Scholiastes refert: Serpentes cum accessissent, & eorum aures circumlinxissent, auditum ita exacuerunt, ut Deorum consilia soli audirent, & vates essent præstantissimi, vid. plura in Dissertatione *Dn. Olearii* de Ὀφιολαλήσει §. X. qvæ huc transferre nolumus. Uberiora *de auguriis serpentum* habet *Julius Cæsar Bulengerus* in Libris de Auguriis & auspiciis veterum, qvos *Grævius* Thesauro Anti-

---

dum veteres pagani tutelaria sua Numina habuerunt Regnorum, Provinciarum, & civitatum, Dii, qvibus imperium hoc steterat: ita Romana Ecclesia suos habet tutelares sanctos hisce paganis Numinibus ad amussim respondentes, ut S. Gregorium pro Anglia, S. Andream pro Scotia - - - -. Cum autem Genius ex Ethnicorum mente Deus fuerit, qvi vim obtineret rerum gerendarum omnium, vid. *Sim. Majol. T. II. Dier. Canic.* Colloq. I. p. 290. serpentes pro Diis habuisse, dum Geniorum loco ipsis fuerunt, certum est.

(**) Superstitionem hanc *de serpente domestico dem Haus-Uncken B. Arnoldus Mengeringius* Cap. V. Scrutin. Conscient. Q. 126. pag. 289. castigavit, atqve severè in eos animadvertere solitus est, *welche so viel auf Haus-Uncken, und Schlangen halten, dass sie meynen, dass ihre Nahrung, Gesundheit, und Haus-Seegen dependire von solchen Ungeziefer, und Teufels-Geschmeis.* Risit verò eandem medicus qvondam Altenburgensium celeberrimus *D. Gabriel Clauderus*, & in Ephemeridibus Naturæ Curiosorum Decur. II. An. III. pag. 167, 168. angvem istum domesticum nil *nisi murium genus (eine Spitz-Maus) esse probavit*, & An. 1679. experimento qvodam in civis cujusdam ædibus, cujus inqvilini talem angvem vehementer metuebant, facto, ad oculum demonstravit. Evolvat Lector *Tentzelii Colloq. Menstr.* An. 1691. p. 516, 517.

Digitized by Google

Antiqvitatum Romanarum inſeruit. Conf. etiam, *Vulcanium ad Callimachum* p. 202, & *Simonem Patricium* in Comment. ad Geneſin, qvi Auctores *de cultu ſerpentum apud gentiles* nonnulla obſervarunt, ſed mihi non contigit eſſe tam felici, ut eosdem inſpicere potuerim. A viris doctiſſimis verba Levit. XIX, 26. allegantur. Iis enim Deus augurium ex ſerpentibus capi ſolitum, necnon ritum ſerpentes incantandi, qvem huc referunt, [*] ſeveriſſimè prohibuit, vid. *Deylingii Obſ. S.* P. II. p. 166. ſq.

§. XVII.

Deaſtros ſuos aut ſerpentis figura colebant, aut ſimulacris eorum ſpeciem ejusmodi animalis apponebant. Sic Æſculapii ſignum Draco vel ſerpens fuit. Licet enim plurium Deorum ſtatuis & imaginibus adderentur, ſingulari tamen & proprio quodam modo Æſculapio qvippe ſalutis Deo, & medicorum Coryphæo jungebantur, eam qvidem ob cauſam, *qvia præſtant, ut humana corpora, velut infirmitatis pelle depoſita, ad priſtinum revireſcant vigorem, ut vireſcunt Dracones per annos ſingulos, pelle ſenectutis exuta*, qvæ *Macrobii* verba ſunt, vel juxta *Pompejum*, qvod *Draco vigilantiſſimum ſit animal*, qvæ res ad tuendam valetudinem ægroti maximè

 apta

[*] Ex incantatione ſerpentum nonnulli divini qvid veteres animalibus hiſce tribuiſſe, probare, & ſpeciem qvandam cultus elicere ſatagerunt: verum minus, ut opinor, accuratè. Incantatio enim illa ad magiam potius vel naturalem, vel Diabolicam, qvàm ad religionem paganam ſpectat. Qvicqvid tamen ejus ſit; de Incantatione ſerpentum Pſaltes regius Pſ. LVIII, 5. loqvitur, ad qvem locum varia erudita, & curioſa congeſſit *Auguſtinus Calmet* Comment. Litteraire in Pſalm. T. I. diſſert. ultima, qvorum ſumma exhibetur in *Journ. des Sçav.* 1713. Menſ. Septembr. p. 251. ſq. Edit. Amſtelod. *Ægyptii* inprimis ob ſerpentum incantationem celebrantur, & poſt eos *Pſylli* Africæ populi, vid. *Marshamum in Can. Chron. Sect.* IX. p. 148. ſq. Notavimus ſupra impiam hujus ſententiam de ſerpente æneo à Moſe erecto, jam propria verba accipe: *Moſes autem ſerpente æneo pertice impoſito non tam ſerpentes igneos incantabat, ne nocerent, qvam eorum venenum extingvebat, & morſus arte levabat.* His adde, qvæ *Morhoſius* Tom. II. *Polyhiſt. Liter.* L. III. p. m. 496. ſq. de incantatione ſerpentum notavit.

Digitized by Google

apta eſt. *Pauſanias*, & *Valerius Maximus* ideò hoc factum eſſe tradunt, qvod plurima in genus humanum remedia ex hoc animalium genere depromuntur. Vid. *Matth. Zimmermanni Anal. Menſtr. menſ. IV.* p. 220. *Olearii Diſſert.* de Ὀφιολατρείᾳ §. XII. & qvi primo loco erat nominandus, *Chriſtophorum Cellarium, in Diſſert. de Orig. & Antiqvit. medicis Diſſert. Acad.* P. I. pag. 238. ſq. Philologus hic celeberrimus p. 241. l. c. ſuſpicatur, ab æneo ſerpente ſalutis cauſa in ſolitudine erecto ad gentes manaſſe, unde ſerpentum Æſculapio affingerent, parem ſententiam *Mr. de Boze in Diſſertat. ſur le Janus des Anciens*, ubi conjicit, qve les Payens avoient tiré cette partie, de leur Religion de l' Hiſtoire de Moyſe, qvi fit élever un ſerpent d' airain, dans le deſert, pour la de gueriſon de ceux, qvi avoient été mordus par des ſerpens. Sed, qvanqvam ingenioſa ſit hæc conjectura (*), lubrico tamen fundamento eam niti, credimus.

§. XVIII.

(*) Eadem eſt *P. Dan. Huetii ſententia, de Concordia Rationis & Fidei*, Libr. II. Cap. XII. qvi P. I. *demonſtr. Evangelicæ*, Propoſ. IV. Cap. III. p. m. 114. ſqq. priſcos gentium Deos & Heroas, qvicunqve per univerſum orbem culti ſunt, totamqve Ethnicorum Theologiam ex Moſe ipſo, Moſisve actis aut ſcriptionibus manaſſe, fuſe demonſtrare conatus eſt. Idem ante eum *Octavius Falconetius* in Diſſertatione An. 1667. Romæ *de Nummo Appamenſi deucalionæi diluvii Typum exhibente* edita, tentavit. Lubrico hæcce fundamento nituntur, & nil niſi ingenium ſapiunt virorum doctorum. Diabolus certè Idololatriam introduxerat, ante Judæorum res geſtæ qvam literis mandarentur. Longè ante ſerpentis ænei erectionem Ægyptii varia animalium genera in Deorum numerum cooptarant, & fortè etiam ſerpentes. Rudi iſto ſeculo Judæorum res non ad alias nationes tàm citò deferebantur, quas, ſi ad eas delatæ fuiſſent, riſu potius, quam imitatione excepiſſent. Vix fidem qvoqve rebus & factis rationem longè tranſcendentibus tribuiſſent. Interim non negamus, Gentilium Prophetas Hiſtorias nonnullas Biblicas in fabulas vertiſſe, ſive ex malitia, ſive, qvod non rectè eas acceperint. Haud etiam inficias ire volo, ſeqventibus temporibus, Judæorum gente in captivitatem ducta, verſioneqve Græca Ptolomæi cura adornata, ſcripturam à Gentilium Philoſophis lectam fuiſſe, qvod mecum fatentur *Dn. D. Buddeus Inſtit. Theol. Moral.* P. II. Cap. II. p. 549. *Gothofredus Vockerod Exerc. Academic.* p. 229. ſq.

Digitized by Google

§. XVIII.

Notatu digni ſunt angves *in Caduceo* (*) *Mercurii impliciti. Laur. Ram. de Prado, Pentecontarch.* Cap. I. p. 4. hanc eorum reddit rationem, qvod ſcilicet Mercurius Interpres Divum dictus fuerit. Cum autem Oratoris munus, Qvintiliano teſte, inſinuatio, Græce παρεισδυσις, qvod nomen à ſerpentibus ducitur, ſit, ideò caduceum angvibus ornatum fuiſſe, putat, nihil enim magis ſe inſinuat, qvam ſerpens. Divinitatis qvoddam ſymbolum in Mercurii caduceo fuerunt ſerpentes. Mithræ qvoqve (**) ſchemata ubiqve ſerpentem appoſitum habent, qvod ex *Montfauconii* Diario Italico Cap. XIV. p. 199. notavit *Cl. Doppert.* Tom. I. *Miſcell. Lipſienſ.* p. 69.

(*) Baculis Ethnicorum Dii erant plerumqve inſtructi in præeminentiæ, & majeſtatis ſignum. Notus eſt Bacchi *Thyrſus*, de qvo Vid. *Joh. Nicolai Phyllobolium*, Cap. XIV. §. 7. p. 108. ſqq. *Hoffmanni Lexic. univerſal.* ſub voc. Thyrſus, *& Joh. Chriſt. Hebenſtreit, Diſſert. de* Βακχοις, ad Ezech. VIII, 17. §. XXI. pag. 26. de Æſculapii baculo intorto *Cellarius* egit, Diſſert. Acad. P. I. pag. 239. Junonem in Numiſmatibus qvibusdam Antonini Pii baculo ornatam conſpici, obſervarunt Auctores *Actorum: Erud. German.* P. VIII. p. 674. Referres huc baculos in æde *Iſidis*, *conf. Zimmerm. Anal. menſtr.* p. 51. & ipſum *Lituum Augurum*, de qvo *Joh. Georg. Grævius, Theſaur. Antiq. Roman.* T. V. ſub initium, *Andr. Chriſt. Eſchenbach Diſſert. Acad.* p. 582. ſq. *& Bartholinus de Tibiis Veterum*, L. III. Cap. VII. p. 406, 407. uberiora ſuppeditabunt. Cæterum de baculis curioſa nonnulla lege in *Joh. Ciampini monum. veter. in qvibus præcipua muſiva opera illuſtrantur*, P. I. Cap. XV, qvod agit *de antiqvo baculorum uſu, & ſymbolo*, varia etiam congeſſimus *in Obſervationibus noſtris Miſcellaneis* T. I. pag. 417. *De Mercurio* vid. *Stockmanni Elucid. Deorum Dearumqve Gentil.* p. 173. *L'abbé B. Explication Hiſtoriqve des Fables Entret. VI. Sartor. de Hypocriſi Gentil. circa* Cult. Deorum Cap. VIII. §. XIII. Germanos Deorum maximè *Mercurium* coluiſſe, *Tacitus* Autor eſt, vid. *Eliam Schedium de Diis German.* Cap. V. p. 107. 110.

(**) *Mithram* ejusqve ſacra omnium optimè deſcripſit *Thomas Hyde, Hiſt. Relig. veterum Perſarum* eorumqve Magorum Cap. IV. conf. *Tenzelii Bibliothecam curioſam* Repoſit. I. pag. 853. ſq. *Summariſche Nach-*

Digitized by Google

§. XIX.

In Nummis qvoqve Veterum Draconum, atque ſerpentum effigies cernimus. Provoco ad Antonii Triumviri, Auguſti, Neronis, Veſpaſiani, Titi, Domitiani, Adriani, Commodi, Antonini Pii aliorumqve Numiſmata, item ad Juliæ Domnæ Nummum qvendam ſerpentem pluribus ſpiris involutum, exhibentem, cujus copiam Harduinus in Nummis Antiqvis illuſtratis p. 312. dedit. In Nummo ſane Claudii, de quo *Svetonius* Cap. XI. in vita ejus, ſubjectus ſerpens ſive Draco reverentiam qvandam, & divinitatis opinionem Cæſari acceſſiſſe, innuit. Oportunè recordor Familiæ Aciliæ monetam, qvæ fœminam brachio ſiniſtro columnæ minori nixam, dextra verò manu ſerpentem tenentem ſiſtit, additis verbis: *M. V. ACILIUS III. VIR VALETV.* de vocabulo poſtremo diſceptant Eruditi. Patinus legit *Valetudinarius*, Onuphrius, *Valetudinis* tuendæ, in eo enim conſentiunt, Acilium, Triumvirum, vel magiſtratum ſanitatis fuiſſe. Verum contrariam arripit ſententiam Mr. de Boze diſſert. (*) *ſur le Janus des Anciens, & ſur qvelqves medailles qui yont rapport.* Negat Romæ unqvam ſanitatis magiſtratus fuiſſe, omnem difficultatem in nomine *Acilius* ſitam eſſe credens, quod à Græco ἀκέομαι i. e. ſanare derivat. Quæ cum ita ſint *Valetu.* interpretatur *Valetudini*, & familiam Aciliam *Deæ ſaluti*, vel ideò ſacra iſthoc numiſmate feciſſe, ſtatuit, quia ipſa à ſanando nomen obtinuerit. Plura de hac materia *Laurentius Begerus* in Diſſertatione ſæpius laudata *de Nummis Cretenſ. Serpentiferis* ſuppeditabit.

§. XX.

---

richt von allerhand Büchern aus der Thomaſiſchen Bibliothec P. III. pag. 220. ſqq. de mithra ejusqve Tabulis Symbolicis, & ſacris, fusè egit *Philippus à Turre* P. II. *Monument. veteris Antii*, vid. *Act. Erudit.* M DCC I. p. 264. ſq. ubi Mithræ ſchema ejusqve ſacra ære inciſa exhibentur.

(*) Groſei de Boſe Diſſertationem *de Jano veterum Chriſtophorus Woltereck* Electis ſuis Rei Nummariæ, An. M DCC IX. in 4. Hamburgi editis, inſeruit. Gentiles Appollinem, Æſculapium, Hygeiam, ſalutem Deam coluiſſe, non eſt dubium, vid. *Cellarium l. cit.* p. 248. ſq. Nonne Apollo apud Ovidium L. I. metamorph. jactabat?

Inventum medicina meum eſt, opiferqve per orbem,
Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.

Digitized by Google

§. XX.

Niſi denique omnia me fallunt, & monetæ recentiores cultus ſerpentum veteribus ſolennis veſtigia quædam ſiſtunt. Quanquam enim, quæ ineffabilis Dei gratia eſt, magnates noſtri, à turpi & fœda illa ſuperſtitione remotiſſimi vivant, figuræ tamen nonnullæ in numismatibus antiqvis obviæ in noſtras monetas derivatæ ſunt, ita tamen, ut quæ olim Apotheoſis & divinitatis, jam majeſtatis, prudentiæ & præeminentiæ ſymbola exiſtant. Sic non de Perſarum modo modernorum Nummis *Adam Olearius* in Hodoperico pag. 425. perhibet, quod Satyrorum & ſerpentum ſpecies creberrimè exhibeant, ſed in nummo qvoqve rariſſimo *Galeatii & Mariæ Sforziæ, Vice Comitis,* (*) *& Ducis Mediolanenſis* ſerpens apparet. Recentiſſimos inter Nummus in obitum *Leopoldi Magni* Imperatoris cuſus eminet. Siſtitur in ejus antica Caſtrum doloris, ad cujus baſin fœmina mœrens, & ſiniſtra manu lacrymas abſtergens comparet, additis ſuperius verbis; *Extinctus amabitur*: inferiùs, *luctus publicus.* In poſtica, Genius gloriam denotans conſpicitur, qui D. Imperatoris imaginem ſerpente in gyrum rotata cinctam geſtat - - - vid. *Theſaurum Hiſtorico Numiſmaticum Anni MDCCV. Noribergæ An.* 1714. *editum* pag. 492. ubi uberior Nummi huius ſpecioſi deſcriptio comparet, cui compendium vitæ Cæſaris immortali laude digni præmiſſum eſt.

§. XXI.

Deteſtanda cœcorum Gentilium ſuperſtitio! cujus forte Aſa Rex Judæorum ſeſe reum fecerat, de illo enim notanter Spiritus S. 2. Paralip. XVI, 12. *ſed etiam in morbo ſuo non qvæſivit Jehovam, verum medicos.*

(*) Hiſtoriam Ducis huius *Hieronymus Henninges* in Theatro Genealog. T. 10. P. III. p. 110. prolixam exhibet. Summa rerum in Ducatu Mediolanenſi An. 1466. potitus venationibus, pilæ, atque amori nimium indulſit; A. 1477. ipſo Feſto natalitio pugione perfoſſus miſere periit. Serpentem quod attinet, illum Inſignibus Mediolanenſibus conſpici, notum eſt. Diverſam eius originem affert Munſterus in Coſmographia. Dedusit nimirum iſtam vel ab Azone, qui ſub ſeculi XIV. initium floruit, cuius in galeam ſerpens ſeſe fortè inſinuaverat, vel ab Ottone Vice comite Mediolanenſi, qui An. 1099. in expugnatione urbis Hieroſolymitanæ clypeum Turcæ cuidam extorſerat, cui ſerpens infantem tenerum ore tenens inciſa erat.

Digitized by Google

§. XXI.

In eo hactenus labor noster occupatus fuit, ut cultus huius *Existentiam* demonstraremus, deque *ratione & qvalitate* illius paulò curatius inquireremus. Omni igitur sine remora secundis velis ad portum navigare poterimus. Subiungimus proinde.

CAPUT TERTIUM

Sectio I. moralis.

§. I.

SUmmam serpentis antiqvi (*) Diaboli astutiam ante omnia notemus. Hic, cum cerneret consilium, homines ad imaginem Dei effictos sub serpentis specie singulos in abyssum præcipitandi irritum per Protevangelium de contritione Capitis serpentini à mulieris Semine i. e. Christo peragenda redditum esse, novas pro insigni, qua pollet, versutia moliebatur machinationes, eò omnem movens lapidem, ut seminis istius benedicti promissio non modo penitus in animis mortalium obliteretur, sed ipsi serpentes Numinis instar in Dei opprobrium venerentur. Quo sanè cladem humano generi in Paradiso illatam renovavit. Rectè proinde Venerabilis (**) Beda in Luc. XI. Tom. II. Oper. p. 101. judicavit, *arma in qvibus malè*

(*) Diabolus in S. Pagina *Draconis*, vel *serpentis* nomine summam ob astutiam, & nocendi cupidinem venit, vid. *Joh. Botsacci Moral. Gedanens.* p. m. 974. *Fesselii Regn. Diab. mystic.* P. I. pag. 480. sq. Neque apud Christianos solùm, sed Persas etiam aliosque orbis incolas vocabulo isto designatur, vid. *Tom. Hyde de Relig. Vet. Persarum* Cap. III. Arabes appellant serpentem Satanam, & Zabii crediderunt, Dæmonas in eiusmodi animalia transformatos, id qvod supra Cap. I. Sect. II. §. X. notavimus è *Hadr. Relandi* L. II. *de Relig. Mohammed.* p. 134. sq.

(**) De cognomine *Bedæ Venerabilis* Epistolam vide Anonymi, in *Observ. Selectis Nic. Hier. Gundlingii* T. I. p. 161. sq. cuius Autor post varias coniecturas incertas illam tandem laudat, qvâ propter singularem

Digitized by Google

malè fortis ille confidit, astutias dolosque, spolia verò homines esse ab eo deceptos. Rectè quoque *Bernhardus, Serm. 3. de Sept. Panibus, nunc apertè, nunc violenter, nunc occultè, ac fraudulenter, semper tamen malitiosè, & crudeliter Sotanam agere*, monuit. Conf. Es. XXVII, 1. 2. Corinth. XI, 3.

§. II.

Inimicitias, quas Deus inter serpentem, & mulierem posuit, Genes. III, 15. (*) non ad serpentem naturalem, sed Diabolum pertinere vel ex hoc, quem descripsimus cultu serpentum patet. Quod enim Dei instar veneror, istud odeo non prosequor, dictat enim homini natura Deum esse diligendum. Excipis, & Diabolum à quibusdam vel ideò honorari, ne noceat? respondeo, Cacodæmonem ab Idololatris ejusmodi pro Autore & principe omnis mali haberi, cultumque nefandum non ex amore quodam, sed timore potius servili profluere. Duo enim cum Manichæis admittunt principia bonum & malum, prius non posterius amore dignum judicant. Serpentes præterea semper pro fausto, & felici omine priscis fuerunt.

sanctitatem cum morum, tùm officii cognomen hocce illi datum fuisse asseritur.

(*) Quemadmodum Christus non proprie dicti serpentis caput contrivit: ita inimicitiæ quoque ad eundem minime pertinet *Hoc Deus* juxta sententiam *B. Lyseri voluit dicere: Tu Satan tenes homines jam captivos, ut sint tuæ tyrannidi subjecti, sed prædico tibi, non perpetuò eos retinebis, sed sient liberi, ita, ut sint aperti tui hostes futuri* Comment. in h. l. p. m. 273. Conf. *Dn. D. Joh. Henr. Maji Theol. Prophetic.* P. I. p. 262. sq. maximè Reverendi Dn. *M. Caroli Gottfr. Engelschallii* meditationes ad dicta Geneseos illustriora, p. 54. *Theophil. Alethæi Gründliche Erläuterung*, T. I. p. 89. sqq. Eodem nobis cum argumento utitur *Jacobus Basnagius Antiqvit. Judaic.* T II. pag. 367. Addimus experientiam contra secus sentientes militare. Est enim serpens Sinensibus auspicatum animal, *Andr. Mulleri Specimina Sinica*, pag. 51. *Pleni*, inquit, *Draconum & serpentum sunt libri Sinensium, Brachmannum aliorumque.* Apud Indos circulatores docent serpentes varios ad sonos musicos in publico saltare, vid. *Olai Borrichii Dissert. Academ.* cura *Severini Lintrupii* editas Tom. II. Diss. XII. quæ agit de specie Serpentis, quæ Evam decepit.

Digitized by Google

§. III.

In *Cornu aureo* (*) Danico ejusqve circulo primo infans nudus duobus circumseptus serpentibus conspicitur. Quam figuram *Olaus Wormius* in Responsione de cornu aureo ad *Licetum* ita explicavit, ut initium vitæ humanæ parum à bestiarum miseriis differre, gentiles innuisse, putaverit. Nos exinde conjicimus, à tenera ætate infantes serpentibus voviſſe superstitiosos veteres, & ad eam demum devenimus meditationem, homines à pueritia & ineunte adolescentia diabolici serpentis insidiis expositos vivere. Videamus ergò, ut Juventus nostra maturè Christum discat, qvi caput serpentis infernalis conterit, seqve nostrum non modo, sed etiam seminis nostri Deum perspicuè professus est.

§. IV.

Posito, Gentiles sub serpẽntis simulacro Deum invisibilem adorare voluisse, non tamen excusandi forent, Deus enim Exod. XX, 4. 15. severissimè idololatriam hanc prohibuit. Ita autem ex loco citato argumentamur: Qvi noluit concedere, ut sculptile, aut ulla figura, quæ in cœlis desuper, & quæ in terra infra, & quæ in aquis sub terra effingatur, ille etiam nullum vivum animal, qvocunqve nomine veniat, in Dei vicem adoptari voluit, atqvi

---

(*) De vetustissimo pariter, ac pretiosissimo isto cornu, à virgine rustica A. 1639. in via publica *Mægeltunderensi* reperto, primus observationes suas publici juris fecit A. 1641. *Olaus Wormius*, Medicus, & Philologus celeberrimus, qvi A. 1654, cum Fasces Rectorales Academiæ gereret, diem suum obiit. Hunc exceperunt *Paulus Egardus*, *Envaldus Nicolai Randulfus*, *Petrus Wistrupius*, *Thomas Bartholinus*, *Trog. Arnkiel*, de qvibus plura vide apud *Joh. Mollerum in Isagog. ad Histor. Chersones. Cimbric.* P. I. Cap. IV. p. 28. sq. *Act. Erud. Lipsi.* 1704. p. 333. sq. Novo eoque satis curioso Commentario Cornu hoc famosissimum adornabit, à virorum modo laudatorum sententiis discedet, & nova planè methodo figuras ibidem obvias explanabit *M. Georgius Sonnerupius*, prout ex Novellis literariis Lipsiæ hebdomatim prodeuntibus An. MDCCXV. N. XLVII. p. 374. certiores facti sumus. Differt verò *Tunderense ab Oldenburgico*, de qvo multa fabulosa tradidit *Herm. Hamelmannus* in Chronico Oldenburgico, vid. *Arnkiel von güldnen Horn* Cap. V. p. 20. sqq.

Digitized by Google

atqvi Deus optimus - - E. *Moncæji* igitur errorem errant, (*) qvotqvot Idololatras excuſant ex hoc capite, qvod non ſerpentes, ſed ſub eorum ſpecie Deum verum coluerint.

§. V.

Dantur proh Chriſtiani, qui ſeſe certo modo cultus Serpentum reos faciunt! Tunc enim ſerpenti antiqvo gratum offerunt ſacrificium, quando prudentiæ ſpiritualis [*] obliti, nimis callidi & aſtuti ſunt in peccatis excuſandis, [**] celandis, & committendis. Serpentum inſtar ſinuoſi ſunt, cum crimina perpetrata confiteri debent.

(*) Franciſco Moncæjo, cujus *Aaron purgatus* in omnium manibus verſatur, *Paulus Boudot*, Theologus Pariſienſis, *Joh. Boucherus*, Canonicus Tornacenſis, *Jac. Gretſerus*, *Gaffarellus*, Jeſuitæ, è recentioribus, *Herm. von der Hardt*, aliique portentoſi ingenii Critici aſſentiuntur. Notamus hac occaſione, Moncæjum ingenioſæ utut falſæ illius opinionis Auctorem minimè eſſe, ex putidis Rabbinorum lacunis bibit, & cum *Rab. Raſchi*, *& Zennorennæ* vitulis aravit. Eadem ferè excuſatione Pontificii utuntur, prætendentes, ſe non imagines argenteas vel ligneas, ſed Sanctos, qvorum ſpeciem mentiuntur, non crucem, ſed Chriſtum crucifixum venerari: verum deſtruxit ſpecioſam hanc exceptionem *Petrus Jurieu preſervatif contre le Changem. de Relig.* Art. VI. p. 141. ſq. conf. *Les Entretiens des Voyageurs ſur la mer* [1704. iterata vice edit.] P. I. p. 98. ſq.

[*] *De prudentia chriſtiana* benè egerunt *Dn. D. Buddeus Inſtit. Theol. moral.* P. II. p. 472. ſq. *B. Schomerus*, *Theol. Moral.* Cap. XX. p. 446. B. *Joh. Bened. Carpzovius*, P. VI. *Homil. Funebr.* pag. 462. B. *Joh. Schmidius*, in Tractatu, cujus titulus: *Chriſtliche Weisheit*. B. *Danhauerus*, *Lac. Catechet.* P. VIII. p. 521. ſqq. *Dn. Carolus Godofr. Engelſchall*, *in Homilia Metanoëtica* ad Pſ. XC, 11. 12. 13. Dreſd. 1711. habita, &, qvi primo loco nominandus erat. *Dn. D. Michaël Fœrtſchius*, in Diſſ. Theologica, *de Exceſſibus in Pietatis ſtudio*, Jen. 1708. §. XIII. ſq. p. 17-25.

[**] Protervis hominibus nihil ſolennius eſt, qvàm peccata excuſare, qvâ re ſe ipſos tamen vehementer decipiunt, 1. Joh. I, 10. Graviter de iſta

Digitized by Google

§. VI.

Obſtupeſcimus, qvotiescunqve legimus, Gentiles veteres ſplendida Templa in ſerpentum gratiam adornaſſe, qvale verò de illis judicium feremus, qvi ſerpenti antiqvo è cœlo relegato, Apocal. XII, 9. cor ſuum dicant, utqve efficaciter in illo [*] operetur permittunt? Nonne illos tremendum Dei judicium feriet, qvod Apoſtolus minatur, 1. Cor. III, 17?

§. VII.

Qvi ſerpentum inſtar proximum lædunt, & veneno calumniarum [**] inficiunt, Diabolo gratum faciunt, & longè deteriores ſunt Ethnicis, qvi cultus ſæpiſſimè memorati ſe reos conſtituerunt.

§. VIII.

---

malitia conqveſti ſunt Theologi noſtri, vid. B. *Chriſt. Scriver. Seelenſchatz*, P. III. Conc. II. B. *Schomer. Theol. Moral.* p. 455. *M. Jacobi Nichtige* Feigen-Blätter, aliosqve *in Unſchuld. Nachrichten*, An. 1708. p. 415. citatos.

[*] Obſeſſionem ſpiritualem innuimus, qvàm non eo qvo *Willh. Cowardus*, ſenſu adſtruimus, qvi in The juſt Scrutiny ſ. *ſcrutinio exacto* [Londini prodiit 1706. in 8.] *Diabolum non corporaliter, ſed per virtutem ſpiritualem homines obſidere ſtatuit.* Datur utiqve obſeſſio corporalis poſt Chriſti paſſionem & reſurrectionem non adeò freqvens, ab hac tamen differt ſpiritualis, cujus formam Theologi rectè conſiſtere dicunt, tùm in propinquiori ſubſtantiæ Diaboli ad animam impii adeſſentia, Luc. XI, 24. 26. tùm in efficaci & ad quævis vitia impellente ἐνεργείᾳ. Propinquiorem aſſerimus Diaboli præſentiam, non tamen intimam, i. e. talem, qua corpori anima, materiæ forma præſens eſt. Hic pertinent loca Scripturæ ſacræ, Luc. XXII, 3. Eph. II, 2. 2. Corinth. IV, 4. 2. Tim. II, 26.

[**] Calumniatorum ſymbolum ſunt ſerpentes, vid. *Laur. Beyerlingi, Theatr. Vit. Hum.* T. VII. p. 201. *Furetiere Diction. Univerſ.* T. III. Artic. *Serpent.* Turpe ſanè vitium calumnia, cujus rei olim ſtigmate litera, nimirum K notabantur. Ita enim Cicero pro Roſcio: *Crura qvidem vobis nemo ſuffringet, ſed ſi ego hos benè novi, literam illam, cui vos usqve eo inimici eſtis, ut etiam eas omnes aderitis, ita vehementer ad caput affigam, ut poſtea neminem alium niſi fortunas veſtras*

Digitized by Google

§. VIII.

Qvi famulos famulasqve perfrictæ frontis, i. e. homines in Deum & proximum injurios (*) ſoboliqve teneræ ſcandala objicientes ſponte in ædibus ſuis alunt, impietateqve eorum delectantur, dummodo Oeconomica ritè peragant, tam exoſi ſanctiſſimo Deo ſunt, qvàm gentiles, qui ſerpentes domeſticos colebant, lætiſſimisqve ferculis ab illis præguſtatis perfruebantur, qvin illo anno omnia ſibi proſperè eventura ſperabant, vid. *Laur. Beyerling. Theatr. Vit. Hum.* T. VII. p. 201. ſq. Sed vela nunc contrahamus, tandemqve portum reſpiciamus! Coronidis tamen loco *miſcellanea* qvædam bona cum Lectoris venia de ſerpentibus annectamus, qvæ per me alto ſupercilio contemnat, qvisqvis hujusmodi non delectatur.

Sectio II. Miſcellanea.

§. IX.

SErpentes ad *longævitatem* [*] conducere Veteres putabant, Lotichius Nobilem nominat, qvi carne ſerpentina qvotidie veſcebatur & ſummam ad canitiem, vitam ſuam producebat, vid. *Chriſt. Lehmanni*

 Theatr.

---

accuſare poſſitis. Piſcoſæ volucri calumniatores ſimiles ſunt, cui roſtrum duorum palmorum ave penè tota longius eſt, & ſimul acutiſſimum, vid. *Drexel.* T. I. *Oper.* pag. 1093. Egregiè, & ad noſtram mentem *Dn. D. Majus*, *P. I. Oecon. Jud. div.* p. 499. *mendacia, blaſphemiæ, calumniæ ſunt viperini partus orti, & prognati ex antiqvo ſerpente Diabolo, Dracone volante, & in corda ſe inſinuante operanteqve ἐν υἱοῖς τῆς ἀπειθείας.* Conf. Matth. III, 7.

(*) Regius Vates Pſ. CI, 4. cecinit: *Cor perverſum recedet à me, malum non agnoſco.* Ad qvæ per verba B. *Geierus Comment.* in Pſalm. p. m. 1825. ſeqventia notavit: *Miniſterio pravorum uti haud licet: recedat à te. Sicut Jacobi Joſephiqve ſervitia ſecum ferebant benedictionem* (Gen. XXX, 28. XXXIX, 3.) *ita maledictio abeſſe neqvit à Satanæ mancipiis, ſi eadem in domo adhibeamus noſtra.* Multum valet Exemplorum efficacia, arcendi igitur ſunt è familia vitioſi ſervi ſervæqve, vid. *Dn. Chriſtoph. Sam. Martini, Diſſert. de Vi ſeu Efficacia Exemplorum*, Lipſ. 1686. §. VII.

Digitized by Google

Theatr. Curioſor. in Promontorio Miſniæ, Cap. II. P. XI. & ex eo *Tenzel. Curieuſ. Biblioth. I. Repoſit.* p. 517. Eadem de mulieribus Italis nonnullis memoriæ prodidit, *Happelius T. II. Relat. Curioſ.* p. 229.

§. X.

De lapillis in ſerpentum quorundam capitibus latentibus, varia tradiderunt Phyſici. Multi inter fabulas eosdem referunt, neqve in ſerpentibus reperiri, ſed arte confici aſſeverant. *Tavernierii* (*) verba e Tomo II. Itinerarii adſcribam: Les Indiens ſur le rapport de leurs faux preſtres diſent qu' elle ſe forme ſur la teſte de certains ſerpens: mais la verité eſt qu' elle ſe fait d' une certaine compoſition que peudegens ſçavent. Elle eſt ſouverai-

---

[*] Variis modis longævitati ſtuduerunt miſeri mortales. Audiamus Cl. *Gottl. Sam. Treuerum* An. 1712. cum Sereniſſ. Brunſvicenſium Dux Antonius Ulricus octogeſimum ætatis annum ingrederetur, ſeqventem in modum diſſerentem: „Eant alii multisqve immenſæ ſene„ ctutis adſeqvendæ ſubſidiis ſe jactent, glorientur cum ſuperbis Sinæ „incolis de radice excellentiſſima ad vitam longævam faciente, & ab „Imperatore Chinenſi ſub initium hujus ſeculi Gallorum monarchæ „commendata, gratulentur ſibi cum Helmontio de inventione arbo„ris vitæ, cujus uſu terminos mortalitatis transgredi liceat: Placeat „iis Cardani aqva cœleſtis, Carteſii diæta mirifica, Bencilonii Ju„liiqve lactis liquor vivificus, Angliqve cujusdam fides vel potius ima„ginatio miraculoſa iis probetur; adeant cum Hiſpanis Bojucam „Indiæ Occidentalis Inſulam fonte perenni nobiliſſimam, cujus fon„te reparari iuventutem tradiderunt, utantur demum infinitis Chy„micorum arcanis, qvibus impendentem vitæ Cataſtrophen effugere, „vel in ſeriora ad minimum tempora differe allaborarunt, nihil cer„tè, nihil agunt iſti; & ex arena expectant ſemina, vid. *Lunigii Orat. Procer. Europæ* P. III. pag. 574. Animalia longæva e. g. cervos, ſerpentes ad vitam conferre longævam per Sympathiam, *Henr. Corn. Agrippa* de phil. occulta cap. XV. p. 25. exiſtimat.

(*) Tavernierii itinera multa recondita, & vulgo ignorata comprehendere, artesqve & ſecreta qvædam Turcarum feliciter aperire *Conr. Sam. Schurtzfleiſchius Epiſt. Arcan.* P. I. pag. 23. fatetur. Celeberrimus iſte vir demùm in itinere à patruele circumventus omnibusqve opibus exutus miſerè periit, vid. *Tenzelii Colloq. menſtr.* An. 1689. p. 1106.

Digitized by Google

veraine pour guerir la morſure des animaux venimeux: Sila partie qui a eſté offenſeé n'eſt pas en tamée, il faut y faire une petite inciſion a finque leſang en ſorte, & alors on y applique la pierre, qui attire tout le venin quis' amaſſe tout autour, & elle ne tombe que lors qu' elle l'a attiré entierement. Conf. *Journ. des Sçav.* An. 1677. T.V. p. 246. ſqq. *Happelii Relat. Curioſ.* T. 2. p. 79.

§. XI.

De prodigioſæ magnitudinis ſerpentibus *Rob. Knox* in deſcriptione Inſulæ Zeylon, & *Kircherus* (*) in China illuſtrata p. 202, 203. mira referunt, eosqve Cervos cornibus munitos deglutire poſſe, aſſeverant, licet cornua iſta ſæpiuſculè corpus beſtiarum perforent, perniciemqve illis accelerent. Eò pertinent, qvæ memorat *Autor Voyage au Tour du monde* (Amſtelod. 1716. in 8.) T. I. pag. 91. de genere Serpentum in Braſilia Liboya dicto XXX, pedes longo & integrum capreolum uno rictu deglutiente. Dubitat de veritate huius rei Celeberrimus *Ludolpus* Lib. I. Hiſt. Æthiopicæ Cap. XIII. neqve nos tàm rudè iſta arripimus, ſed cervos potius exugendo & diminuendo devorare, credimus, qvod Kircherus l. c. diſertè affirmare videtur. Conf. *Tenzelii Colloq. menſtr.* 1689. p. 786. ſq.

§. XII.

Inter animalia [*] nociva, ob venenum, qvo mordendo vulnera inficiunt, & cruciatus exqviſitiſſimos, imò mortem interdum læſis accelerant, refe-

(*) Recordamur h. l. iudicii, qvod de *Kirchero* eiusque ſcriptis *Rich. Simon, Nouvell. Bibliothec. Choiſie*, T. II. Cap. IV. tulit. Agnoſcit nimirum exquiſitas & eruditas obſervationes in ſcriptis huius viri dari, aſt deſiderat ſoliditatem, cum inſolentium rerum nimis ſtudioſus fuerit. Interdum nimis credulus fuiſſe, videtur, cuius rei fidem faciet hiſtoria iucunda à Celeberrimo *Menckenio de Charlataneria Erudit.* pag. 38. ſq. allata. Muſæum ipſi erat rariſſimis, exoticis, Phyſicis & Mathematicis rebus, inprimis iis, qvæ Antiquitatum Cultoribus lucem fœnerabantur, refertum, cuius deſcriptionem *Philippus Bonanni* An. 1709. in fol. edidit, vid. *den Neuen Bucher-Saal*, P. V. p. 249. ſqq.

[*] Dantur animalia multa venenata, rapacia hominiqve prima fronte nociva, e. g. Tarantula, Scorpio, Baſiliſcus (cuius deſcriptionem

Digitized by Google

referuntur. Eſt illud venenum ſuccus flavidus aut ſub lingva, aut ipſis dentibus in veſicula vel ſacculo quodam latitans. Ita cum recentioribus Phyſicis affirmamus, aut erramus, vid. *Richard Mead Explication mechanique des Poiſons.* Et conf. *Journ. des Sçav.* 1709. p. 370. Novembr. 1705. Menſ. Octobr. p. 1075. *Joh. Linderi* Exercitat. *de Venenis ingenere, & inſpecie*, & conf. *Journ. des Sçav.* 1708. *Menſ. Mart.* pag. 574. ſq. Dantur in America ſerpentes virus peſtilentiſſimum evomentes, ſed à natura matre provida vel Deo potius univerſi hujus parente ac opifice tintinabulis quaſi inſtructi, ut antequam advolent, audiri & evitari poſſint à viatoribus. Galli eos vocant *Serpens à Sonnette.* Lege *Furretiere Dict. Univ.* Tom. III. Artic. *Serpent. Oligeri Jacobæi* Muſæum Regium (Hafniæ edit. 1696. fol.) P. I. Sect. V. Eſt in Solo Congi ſerpens mire virulentus, ſed tanto cum ſtrepitu procedit, ut continuò audiatur, eoque nullo quis negotio periculum evitet, imò venenatiſſimum interimat ſerpentem. Strepitus verò ille inceſſus, ut Petro Jarrico traditum de ſerpentibus Bambæ agenti provenit ex concuſſione lagenulæ, quam in cauda accepit, *Gerh. Joh. Voſſii* verba ſunt, *de Orig. & Progreſſ. Idolol.* Lib. IV. Cap. LIX. p. 115. Neque huius generis ſerpentibus Septentrionales plagæ carent, obſervarunt tamen curioſi viperas in iſtis regionibus repentes non tanta copia veneni ſcatere, nec corporibus reliquorum animalium tot detrimenti inferre poſſe, ſiquidem eôdem adverſus morſus ſerpentinos & inſultus febriles tanquam antidoto utantur. Adſcribam quæ *Mr. de la Roche ex Tranſactionibus philoſophicis Anglicanis*, An. 1714. Tom. I. Angloiſe, P. I. e literis *Cotton Matherii* pag. 103. ſq. excerpſit. *Ils* (ſerpens à Sonnette) *ſe tiennent en hyver dans les fentes de rochers in acceſſibles, & ils en ſortent au prim temps. Comme ils ſont alors extrémement foibles, on tâche de les detruire. La Veſſie du Fiel de ces ſerpens eſt dans ce temps - - - la pleine*

---

ex aſpectu oculari *Mr. de Monconnys*, in Itinerario P. I. pag. 35. ex Edit. Junckeri dedit) Lupus marinus &c. ex quibus Athei & Naturaliſtæ anſam Bonitatem Numinis blaſphemandi aut de eadem planè dubitandi arripiunt. Sed minimè utilitate carent iſta animalia, præbent enim uſum Medicum, & Theologicum. Commonefaciunt nos peccati & lapſus. Et ponas, homini nulli uſui eſſe, quomodo probabis reliquis creaturis non aliquo, licet nobis incognito modo, prodeſſe poſſe? vid. *Mr. Martin Traite, de la Religion naturelle*, Cap. V.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google